

TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

SAYI 21

TEMMUZ 2008

Genel Değerlendirme

Dış Ekonomik Gelişmeler

Büyüme ve İstihdam

Enflasyon ve Para Politikası

Kamu Maliyesi

Ödemeler Dengesi

Tahmin ve Beklentiler

sayfa 1-8

Tablolar

Üretim ve Fiyatlar

Sektörel Üretim

Finansal Piyasalar

Ödemeler Dengesi

Merkezî Bütçe

Parasal Gelişmeler

Millî Gelir

İşgücü Piyasası

Mikroekonomik Göstergeler

sayfa 9-16

Grafikler

Uluslararası Göstergeler

Millî Gelir

Sanayi Üretimi

İmalât Sanayi

İşgücü Piyasası

Bütçe Gelişmeleri

Cari İşlemler Dengesi

Parasal Gelişmeler

Para Politikaları

Dış Ticaret

sayfa 17-25

2008 Yılı

Senaryoları

sayfa 26

**TÜSİAD KONJONKTÜR
DEĞERLENDİRME**

www.tusiad.org

adresinde sunulmaktadır.

BELİRSİZLİĞİN ORTASINDA

“Queita non movere-Sakin olanı sarsmamak gerekir.”

Latince özdeyiş

Genel Değerlendirme

Olumsuz dünya ekonomik konjonktürüne rağmen, Türkiye ekonomisi görece olarak olumlu bir performans göstermiştir.

2007 Ağustos ayında başlayan küresel finansal kriz, 2008 yılının ilk yarısında da dünya gündeminin ilk sıralarında yer almıştır. ABD ekonomisinde korkulan ölçüde yavaşlama görülmemiş ancak Japonya ve AB ekonomilerinde resesyon izleri ortaya çıkmıştır.

Krizin birinci yılında, krizin maliyetine ilişkin tahminler sürekli yükseltilirken, küresel krizin sonuna gelip gelinmemiş olduğu hala belirsizdir. Dünya ekonomisinde süren belirsizlik, ekonomik yavaşlamanın Avrupa ekonomilerinde giderek daha çok hissedilmeye başlanması, Türkiye açısından dış piyasaların önümüzdeki dönemde büyümeyi desteklemeyeceğini göstermektedir. Büyüme eğilimlerindeki bu olumsuzluklara karşın, hammadde fiyatlarında Temmuz ayından itibaren görülen iyileşme, dış piyasaların enflasyon üzerinde oynadığı olumsuz etkinin ise ortadan kalkacağını göstermektedir.

Küresel belirsizliklerin yanı sıra Türkiye içinde de birçok siyasi ve ekonomik belirsizlik, ekonomik performans beklentilerini aşağı çekmiştir.

Küresel çalkantıların devam ettiği bir sırada, Türkiye içinde birçok siyasi ve ekonomik gelişme belirsizlik yaratmıştır. IMF ile yürütülmekte olan programın tamamlanması, ancak yerine yeni bir

programın konmaması, enflasyon hedeflerinin revize edilmesi, Orta Vadeli Mali Çerçeve, GAP Eylem Planı, İstihdam paketi gibi bir dizi ekonomik kararın bütüncül bir çerçeveye dayandırılmadan alınıyor olması, izlenecek ekonomik programa ilişkin belirsizlik yaratmıştı. İktidar partisi hakkında açılmış olan kapatma davası ve yaklaşan yerel seçimler, ekonomik politikaların genel çerçevesine ilişkin bu belirsizliği daha da arttırmıştı. Öngörülebilirliğin azaldığı bu ortamda ekonomik performansın olumsuz etkilenmesi kuvvetli bir ihtimal olarak ortaya çıkmıştı.

Yaz aylarında içsel belirsizlikler yerini dışsal belirsizliklere bırakmıştır.

“Orta vadeli mali çerçeve” ve enflasyon hedeflerinde yapılan revizyon, 25 Haziran 2008 tarihinde kabul edilen “Orta Vadeli Program (2009-2011)” ile bütünleşik bir yapıya kavuşmuştur. Programda enflasyon hedeflemesiyle uygun olarak para politikasının temel amacının fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürülebilir kılmak; bu amaca ulaşmak için Merkez Bankasının temel politika aracının kısa vadeli faiz oranlarını kontrol etmek olduğu belirtilmektedir. Para politikasının fiyat istikrarı üzerindeki etkilerinin kısıtlı olması nedeniyle, mali disiplinin enflasyonu düşürme sürecindeki önemli rol oynadığı vurgulanmaktadır. Bu çerçevede orta vadeli mali hedefler kapsamında açıklanan faiz dışı fazla, gelir, harcama ve borç hedefleri bu program tarafından da teyit edilmektedir.

Böylece, ekonomi politikasına ilişkin belirsizlikler azalmış, siyasi öngörülebilirliğin de sağlanmasıyla, ekonominin geleceği, büyük ölçüde dış gelişmelere bağlı hale gelmiştir.

Belirsizliklere rağmen, 2008 yılının ilk çeyreğinde büyüme hızlanarak %6,6'ya ulaşmış, enflasyon oranı da %8,8 olmuştur.

2008'in ilk çeyreğine ilişkin büyüme rakamları beklenenin çok üstünde gerçekleşmiştir. Sanayi üretim endeksi ve tüketiciler güven endeksleri, ekonomide bir yavaşlamaya işaret etmesine karşın, aylık bazda açıklanan istihdam verilerinde bozulma görülmemiştir. İhracatın hızlı artışını devam ettirmesine karşın, üretimin ithal aramalı ve hammadde gereksiniminin sürekli artıyor olması, dış ticaret açığının ve cari işlemler açığının da sürekli artmasına yol açmıştır. Aynı dönem boyunca küresel piyasalarda artan gıda, petrol ve diğer hammadde fiyatlarının da etkisiyle, enflasyon artış eğiliminde olmuştur.

Yılın geri kalanında ekonomik performansı, IMF ile ilişkilerin seyri, reform yoğunluğu ve uluslararası piyasalardaki gelişmeler belirleyecektir.

Anayasa Mahkemesi kararının ertesinde, ekonomide belirsizlik yaratan ve öngörü süresini daraltan önemli bir faktör ortadan kalkmış bulunmaktadır. Belirsizliğin azalması, büyüme perspektiflerini olumlu etkileyecek ve cari işlemler açığının finansmanına ilişkin endişeleri hafifletecektir. Temmuz sonunda düşüşe geçen petrol ve diğer hammadde fiyatları artmakta olan enflasyonun seyrini olumlu etkileyecektir. IMF ile anlaşma yapılması da, uluslararası piyasalara verilecek bir güven işaret olacaktır. Küresel krizin henüz sonuna gelinmemiş olması ise, ekonominin gelecek dönem karşı karşıya

bulunacağı temel risk unsurunu oluşturmaktadır. Krizin etkilerinin en aza indirilmesi ve ekonominin uzun dönem yüksek büyüme patikasına oturtulması, ekonomik reform sürecinin yeniden başlatılarak AB uyum sürecine hız verilmesine bağlı olacaktır.

I. Dış Ekonomik Gelişmeler

Finansal krizin birinci yılı geride bırakılmışken, krizin sonuna gelinip gelinmediği hala belirsizdir.

2007 Ağustos ayında ABD'den dünyaya yayılmaya başlayan krizin ilk yılının sonunda, krizin boyutları ve süresine ilişkin belirsizlikler hala devam etmektedir.

IMF tarafından yapılan Dünya Ekonomik Görünümü (*World Economic Outlook, Update July 2008*) çalışmasındaki tahminlere göre, 2007'de %5 olan dünya ekonomisindeki büyüme hızı 2008'in ilk çeyreğinde %4,5'e gerilemiştir. Bu gerileme daha önce yapılan tahminlerin altında kalmıştır. Ancak, büyümenin 2008'in ikinci yarısında daha da yavaşlayacağı tahmin edilmektedir. Böylece, dünya ekonomisindeki büyüme hızının 2008'in son çeyreğinde %3'e geriledikten sonra 2009'da toparlanmaya başlayacağı ve 2009'un son çeyreğinde %4,3 seviyesine ulaşacağı beklenmektedir. Böylece, yıl genelinde büyümenin 2008'de %4,1'e, 2009'da ise %3,9'a gerileyeceği tahmin edilmektedir.

ABD ekonomisinde ilk yarıya ilişkin açıklanan verilerin beklentilerin üstünde olması nedeniyle daha önce %0,5 olarak tahmin edilen ABD büyüme hızı %1,3'e yükseltilmiştir. Ancak, yüksek seyreten gıda ve petrol fiyatları ve özellikle devam eden finansal belirsizlikler, ABD ekonomisinin 2008'in ikinci yarısında daha da yavaşlamasına yol açacaktır. Euro bölgesi ve Japonya için yapılan

tahminler de benzer biçimde yavaşlamaya işaret etmektedir.

ABD finansal piyasalarında krizin baş göstermesi ile birlikte, dünya ekonomisinin, ABD ekonomisindeki yavaşlamadan daha önceki krizlerde olduğu kadar etkilenemeyeceği öne sürülmüştü. Gelişmekte olan ülkelerin kendi ekonomik büyüme dinamiklerine bağlanan bu durum *decoupling* olarak isimlendirilmişti. Ancak, 2008'in ilk yarısı geride bırakılırken, *decoupling* tezinin işlemediği görülmüştür.

Çin ve Hindistan gibi gelişmekte olan ülkelerdeki büyümeyi sürükleyen ülkelerde ekonomi yavaşlarken enflasyon oranları artışa geçmiştir.

Gelişen piyasa ekonomilerinde de büyümenin yavaşladığı gözlenmektedir. 2007 yılında %8 olan gelişmekte olan ülkelerdeki büyüme hızının 2008 ve 2009'da %7'ye gerileyeceği tahmin edilmektedir. Çin'in 2007 yılında %12 olan büyüme hızının 2008-2009 döneminde %10'a gerileyeceği beklenmektedir.

Büyümenin yavaşlamasına rağmen, fiyat artışları devam etmektedir.

Büyümedeki bu yavaşlamanın yanı sıra, tüm ülkelerde enflasyonun hızlanmış olması, dünya ekonomik sisteminde ciddi bir problem oluşturmaktadır. 12 aylık temelde bakıldığında, enflasyon Mayıs ayında gelişmiş ülkelerde % 3,5'e gelişmekte olan ülkelerde de %8,6'ya ulaşmış durumdadır.

Büyüme yavaşlarken, enflasyonun hızlanması, stagflasyon tartışmalarını gündeme getirmiştir. Artan enflasyonun başlıca nedeni yükselen gıda, petrol ve kıymetli madenlerin fiyatlarıdır. Son yıllarda yükselen piyasa ekonomilerinin hızlı büyümelerinin etkisi altında hızlı bir

artışa geçmiş olan emtia fiyatlarının gelecek dönemde yeniden eski seviyelerine dönmesi kolay olmayacaktır. Emtia fiyatlarının hızla düşmesi ya tüm dünyada büyümenin şiddetli biçimde yavaşlaması ya da emtia fiyatlarında bir çöküş gibi dünya ekonomisi açısından hiç de olumlu olmayan bir senaryoya mümkün olur. Aksi halde petrol ve kıymetli madenlerin arzının artırılması 5-10 yıllık yatırım süreleri gerektirmesi nedeniyle, fiyatların arz artışı yoluyla aşağı çekilmesi uzun bir sürece yayılacaktır.

Dünya ekonomisinin yeniden hızlı büyüme sürecine geçmesi zaman alacaktır.

Finansal krizin sonuna gelinip gelinmediği hâlâ belirsizdir. Finansal kuruluşların bilançoları üzerinde meydana gelen bozulma, tüm dünyada likidite imkânlarının bir süre daha sınırlı kalmasına neden olacaktır. Yavaşlayan büyüme karşısında ekonomiyi hızlandırabilecek politikaların alanını hızlanan enflasyon daraltmaktadır. AB Merkez Bankası başta olmak üzere, birçok ülkede Merkez bankaları, politika faizlerini artırarak enflasyonun kontrol altından çıkmasını önlemeye çalışmaktadır.

II. Büyüme ve İstihdam.

2008 yılı ilk çeyreğinde iç talep beklenenin üstünde gerçekleşerek büyümeye önemli katkıda bulunmuştur.

2008 yılının ilk çeyreğinde büyüme beklentileri aşarak %6,6 olarak gerçekleşmiştir. Küresel krizin derinleştiği dönemde yakalanan bu büyüme aynı zamanda son 4 çeyreğin en yüksek değeridir. 2004 yılında %9,4'e ulaşan büyüme hızı bu tarihten itibaren yavaşlamaya başlamıştır. 2004 yılı ilk çeyreğinden itibaren çeyreklik bazda %6'nın

üstünde olan büyüme hızı 2007 yılının ilk çeyreğinden sonra yavaşlamış ve ancak bu yılın ilk çeyreğinde yeniden %6 sınırını aşmıştır. Bu büyümeye en önemli katkı hanehalkı tüketiminin artışından gelmiştir. 2004 yılından itibaren ilk çeyreklerde %7'nin altında kalan hanehalkı tüketim artışı, 2008 yılının ilk çeyreğinde %7,3 oranında artmıştır. Devletin nihai tüketim harcamaları da geçmiş yıllardaki ilk çeyrek rakamlarının altında kalsa da, son dört çeyreğe göre en yüksek büyümeyi göstermiştir.

Özel sektör yatırım harcamaları %11,3 oranında artmıştır.

2004 yılı ilk çeyreklerinde %40'ın üstünde büyüme hızına ulaşan yatırım harcamaları 2006 yılından itibaren belirgin bir şekilde yavaşlamaya başlamıştır. 2007 yılında %2,8 büyüme gösteren yatırım harcamaları, çeyreklik bazda 2007 yılının ilk çeyreğinde % 1,2'ye kadar yavaşlayarak, 2002 yılından sonraki en düşük düzeyine inmiştir. Sonraki çeyreklerde büyüme hızında artış sağlanan yatırım harcamaları 2008 yılının ilk çeyreğinde %9,5'le son 6 çeyreğin en yüksek değerine ulaşmıştır. Ayrıca, bu büyüme hızı kamu sektörü yatırım harcamalarının %7,7 oranında azalmasına rağmen yakalanmıştır. Buna karşın, özel sektör yatırım harcamalarını %11,3 artırarak genel büyümeye önemli katkıda bulunmuştur.

2008 yılının ilk çeyreğinde dış ticaret büyümeye eskiye oranla olumlu katkıda bulunmuştur.

2007 yılının ikinci yarısından itibaren genişlemeye başlayan dış ticaret açığı aynı dönemde büyümeyi olumsuz etkilemiştir. Bu kalemin büyüme hızı 2007 yılının son çeyreğinde %2,5'e kadar yavaşlayarak 2003 yılından sonra en düşük seviyesine ulaşmıştır. Fakat 2008 yılının ilk çeyreğinde, özellikle ihracatta yaşanan artışla,

mal ve hizmet ihracatı büyümesi %12,2'ye yükselerek büyümeye önemli bir katkıda bulunmuştur. İthalatta da artış olmasına rağmen, ihracatın görece daha çok artması genel olarak bu kalemin etkisinin önceki çeyreklere göre daha olumlu kılmuştur.

2008 yılı ilk çeyrek büyümesini imalat sanayi ve toptan ve perakende ticaret sürüklemiştir.

Üretim yoluyla milli gelir rakamlarına bakıldığında, katkılarını da dikkate alınca, dikkat çeken toptan ve perakende ticaret ve imalat sanayi kalemlerinin büyümeleridir. 2008 yılı ilk çeyreğinde toptan ve perakende sektörü %9,9 büyüyerek kriz sonrası %8,9 olan ortalama çeyreklik büyümenin üstünde performans göstermiştir. Harcamalar yoluyla milli gelir verilerinde hanehalkı tüketimindeki gibi bunun en önemli nedeni iç talebin 2008 yılının ilk çeyreğinde çok güçlü olmasıdır. İmalat sanayisi %8,5 büyümeyle yine kriz sonrası %7,9 olan ortalama çeyreklik büyüme hızının üstünde bir performans göstermiştir. Böylelikle bu iki sektör milli gelirin büyümesinin yarısını sağlamıştır. 2007 yılının tüm çeyreklerinde eksi olan tarım sektörü büyüme hızı bu yılın ilk çeyreğinde %5,6 olmuştur. Tüm dünyada finansal kriz yaşanırken, Türkiye'de uzun süredir büyüme hızı yüksek olan mali aracı kuruluşların faaliyetlerinde büyüme geçmişe orna zayıftır. 2007 yılına kadar her çeyrek %11'in üstünde olan sektörel büyüme 2007 yılının son çeyreğinde %7,8'e kadar yavaşladıktan sonra 2008 yılının ilk çeyreğinde %8,9 oranında büyümüştür. 2000'lerin başında yaşanan son krizde bile pozitif büyüme gösteren gayrimenkul sektörü 2000'li yıllarda ilk defa 2008 ilk çeyreğinde %0,5 oranında azalmıştır.

İmalat sanayi içinde en çok büyüme gösteren sektör taşıt araçları olmuştur.

Aylık imalat sanayii verilerine göre, 2007 yılını %4,8'lik görece düşük büyümeyle kapatan imalat sektörü, 2008 yılının ilk çeyreğinde biraz toparlanarak %6,3 oranında büyüme yakalamıştır. Böylece milli gelirin ilk çeyrek büyümesinin beklentiler üzerinde çıkmasına katkıda bulunmuştur. TÜİK'in aylık verilerini çeyreklik baza dönüştürerek elde edilen verilere göre gıda ürünleri (%7,2), kağıt ve kağıt ürünleri (%17,5), kimyasal madde ürünleri (%7,3), plastik ve kauçuk ürünler (%3,8), mineral maddeler (%6), ana metal sanayi (%10,7), elektrikli makine cihazları (%21,1) ve taşıt araçları (%35,1) üretimi sanayinin büyümesine katkıda bulunan ana kategorilerdir. Taşıt araçları üretiminin artışı iç talepte olan büyümeden öte, dış talep kaynaklıdır ve aynı zamanda dış açığın azalmasına önemli katkı sağlamıştır. Negatif büyüme gösteren alt sektörlerden en önemlisi olan tekstil ürünleri son üç çeyrek yavaşlamaya devam ederek 2008 ilk çeyreğinde %12,3 daralmıştır. Aynı şekilde son üç çeyrek daralan bir diğer sektör olan makine ve teçhizat sektörü ilk çeyrek %5,2 azalmıştır.

Aylar itibariyle incelendiğinde, imalat sanayi üretim artış hızının giderek yavaşlamakta olduğu dikkat çekmektedir. İmalat sanayiindeki yavaşlamanın geleneksel sektörlerde daha güçlü olduğu görülmektedir. Buna karşılık, modern, ölçek ekonomisinde çalışan, ihracata yönelik üretim yapan, orta ve üst teknoloji ürünlerinin hâkim olduğu sektörlerin performansının daha güçlü olduğu gözlenmektedir.

Türkiye ekonomisi yeniden istihdam yaratmaya başladı.

2007 yılının Şubat ayında %11,4'e ulaşan işsizlik oranı, yıl ortasına

doğru düşüşe geçse de, sonradan yeniden yükselerek yılı %10,6 düzeyde kapatmıştır. 2008 yılının ilk iki ayında da artan işsizlik Şubat ayında %11,8 seviyesini geçtikten sonra Mayıs ayına doğru %8,9'a kadar düşmüştür. 2008 yılının ilk aylarında iş gücüne katılım oranının artışı istihdam artışından fazla olduğu için işsizlik oranı artarken, Nisan ayında istihdam artış oranı iş gücüne katılım oranının artışını geçerek işsizliği aşağı doğru çekmiştir.

Sektörlere göre son bir yıl içinde meydana gelen değişime baktığımızda 2008 yılının ilk çeyreğinde tarım sektöründe 252 bin istihdam kaybı yaşanmıştır. Buna karşın, İmalat sanayi 240 bin kişilik istihdam yaratmıştır. Sanayi sektörünün diğer alt kalemleri olan madencilik ve elektrik gaz su toplamda 29 bin kişilik istihdam kaybettikleri için sanayi toplamda 211 bin kişilik istihdam yaratmıştır. İnşaat ve hizmet sektörlerindeyse sırasıyla 77 bin ve 65 bin kişilik istihdam yaratılmıştır.

Yılın ikinci çeyreğinde en önemli katkı 221 bin kişilik yeni iş olanağı sunan hizmet sektörü tarafından sağlanmıştır. Sanayi sektörü de 152 bin kişilik yeni istihdam rakamı ile 2007 yılının başından en yüksek düzeye ulaşmıştır. Tarım sektöründe ise ikinci çeyrekte 8,421 kişilik istihdam kaybı yaşanmıştır. Fakat bir önceki çeyreğe göre tarım sektöründe 1,283 bin yeni istihdamla 2006 yılının ikinci çeyreğinden sonra en büyük çeyreklik artış yaşanmıştır.

III. Enflasyon.

Temmuz ayında son dönemin enflasyon rekoru kırıldı.

2008 yılı Temmuz ayı itibariyle yıllık enflasyon oranı 2003 yılından sonra en yüksek değere ulaşarak %12,06 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, 2007 yılının Aralık ayından sonra

belirsizlik üst sınırlarının üstünde gerçekleşen fiyat artışları 2008 yılı ikinci çeyrek sonunda %10,6'ya ulaşarak yine %8,5 olarak belirlenen üst limitin üstünde gerçekleşmiştir. Arz yönlü fiyat hareketlerinden kaynaklanan bu artışlar nihayetinde Merkez Bankasını hedefleri revize etmeyi zorlamış ve 2009, 2010 ve 2011 için Merkez Bankası hedefleri sırasıyla %7,6 , % 5,9 ve %5,4 olarak belirlenmiştir. 2008 yılsonu tahmini ise %10,6'a yükseltilmiştir.

Gıda fiyatlarındaki artış enflasyonu yukarı çekmektedir.

Gıda fiyatları 2006 yılının ikinci çeyreğinden itibaren enflasyonun üzerinde seyretmektedir. Bu kalemde yıllık bazda fiyatlar 2008 Mayıs ayında %15,7, Haziran ayında %14, Temmuz ayında da %15,3 artış göstermiştir. Tarım fiyatlarındaki artışın sonucu olarak işlenmiş gıda fiyatlarında da çok yüksek oranlı artışlar görülmüş ve artış hızı Temmuz ayında yıllık %25,5'e ulaşmıştır. Buna karşın, işlenmemiş gıda fiyat artışları, 2007 yılının üçüncü çeyreğinde işlenmiş gıda fiyatlarından daha fazla artmasına rağmen, sonradan yavaşlamaya başlamıştır ve 2008 Temmuz ayı itibariyle %3,75 düzeyinde gerçekleşmiştir. Enflasyon sepetinin %28,63'ünü oluşturan gıda ürünlerinin bu artışları toplam enflasyonu yukarıya doğru çeken en önemli etkenlerden biridir.

Uluslar arası piyasalardaki gelişmelere bağlı olarak petrol fiyat artışları enflasyonu olumsuz etkilemiştir.

Enflasyonu yukarı doğru çeken bir diğer kalem enerji fiyatlarıdır. Enerji fiyatları 2008 Temmuz ayında yıllık bazda %26,87 oranında artmıştır. 2003 yılından itibaren çok hızlı şekilde yükselen ve Temmuz ayında 148 ABD Dolar düzeyine ulaştıktan sonra azalmaya başlayan petrol fiyatları hem sanayi/tarım girdi

fiyatlarını hem de elektrik ve ulaştırma gibi nihai tüketicinin tüketim kalemlerinin fiyatlarını önemli şekilde etkilemiştir. Elektrik üretiminde doğalgazın görece ağırlığı nedeniyle artan maliyetler elektrik fiyatlarına yansımıştır. Temmuz ayında zamlanan enerji fiyatlarının etkisi gelecek aylarda da görülecektir. Enerji sektöründeki Otomatik Fiyatlama Mekanizması nedeniyle doğalgaz zammının Ekim ayında belirlenecek olan elektrik fiyatlarını yeniden artırması beklenmektedir. .

İmalat sanayi girdi fiyatları da yükselmeye devam etmektedir.

İmalat sanayi sektöründe girdi fiyatlarının önceki dönemlere göre daha hızlı artması maliyetleri yükseltici etki yapmıştır. 2008 yılının ilk çeyreğinde ana girdi kategorilerinden sadece kok-kömürü petrol ve ana metal sanayi üretim maliyetleri yükselirken, ikinci çeyrekte bunlara ilk çeyrekte maliyeti gerileyen makine teçhizat da katılmıştır. Taşıt araçları kaleminde geçen yıl Aralık ayından bu sene Mart ayına kadar fiyatlarda düşüş yaşanırken, Mart'tı takip eden üç ayda yeniden fiyatlarda artış yaşanmıştır. Bu artışlardan sonra Temmuz ayında sanayi fiyatlarında ufak düşüşler görülmüştür. Dikkat çeken bir diğer husus da maliyet artışlarının önceki çeyreklere göre daha da hızlanmış olmasıdır. Fiyat artışları, 12 aylık bazda, Temmuz ayında kok-kömür petrolde %68,14, ana metalde %52,51, makine teçhizatı %13,93 oranına ulaşmıştır. Maliyet artışları istikrarlı şekilde gıda sanayiinde de yaşanmaya devam etmektedir. Bu sektörün kullandığı girdilerin fiyatlarında en son düşüş 2006 yılının ikinci ve üçüncü çeyreklerinde yaşanmıştır. 2008 yılının Mart ayından itibaren fiyat artışları her ay %15'in üzerinde gerçekleşerek Temmuz ayını %16,36 oranında kapatmıştır.

2008'in ikinci yarısında dünyada hammadde fiyatları üzerindeki baskının hafiflemiş olduğu düşünülmektedir. Başta petrol olmak üzere uluslararası emtia piyasalarında düşüş gösteren fiyatlardaki bu eğilimin devam etmesi, Türkiye'deki enflasyonist baskıların azalmasına yardımcı olacaktır.

IV. Kamu Maliyesi.

Orta Vadeli Mali Çerçeve, 2008-2012 dönemi için kamu maliyesinde yeni hedefleri ortaya koymuştur.

IMF anlaşmasının tamamlanmasının ardından, ekonomik politikalarda devamlılığın ve disiplinin nasıl sağlanacağı önemli bir faktör olmuştu. 3 Mayıs 2008 tarihinde açıklanan Orta Vadeli Mali Çerçeve (OVMC) , maliye politikalarında 2008-2012 dönemi için bir çerçevede oluşturarak bu belirsizliğin belli ölçüde ortadan kalkmasına yardımcı oldu. OVMC, Orta vadeli Kamu Borç Stoku /GSYH oranının 2007 yılındaki %38 seviyesinden 2012 yılında %30'a çekilmesi hedefi üzerine kuruludur. Bu hedefle tutarlı olarak toplam kamu faiz dışı fazla oranı da 2008 yılı için %3,5, 2009 yılında ise %2,7 olarak öngörülmüştür. Toplam kamu faiz dışı fazla oranının 2012 yılında %2,4 seviyesine ineceği varsayılmıştır. Bu rakamlarla tutarlı olarak 2008 yılı Merkezi Yönetim bütçe dengesi hedefinin GSYH'ya oranı %-1,4 olarak belirlenmiştir.

Orta Vadeli Mali Çerçeve'nin açıklanmasının ardından İstihdam Paketi, GAP Eylem Planı gibi adımlar, kamu maliyesi disiplininin zayıflayacağı endişelerine yol açmıştır.

Son dönemde ekonomik kararlar arasında yer alan GAP Eylem Planı, kamunun ulaştırma ve enerji yatırımlarına kaynak aktarması,

gençler ve kadınlar için istihdam yüklerinin hafifletilmesi, vb. uygulamalar, Türkiye'nin sosyal gelişimi için gerekli olan girişimlerdir. Bununla birlikte, OVMC, Merkez Bankası'nın enflasyon hedeflerinde yaptığı revizyon, ve sosyal amaçlı programların farklı zamanlarda açıklanıyor olması, kamuoyunda bu kararların birbirinden bağımsız olarak alındığı biçiminde bir değerlendirmenin oluşmasına yol açmıştır. Bu kararların iç tutarlılığının gözetilmesi, birbirleri üzerindeki kümülatif etkinin hesaplanması, ekonominin genel çerçevesini çizen enflasyon, bütçe açığı, istihdam, büyüme hedefleri ile tutarlılığının ortaya konularak kamuoyuna açıklanması, hiç şüphesiz populizm endişelerini ortadan kaldıracak ve bu kararlardan beklenebilecek etkiyi de artıracaktı.

Kaldı ki, bu önlemler arasında yer alan birçok uygulama da populizm günlerini hatırlamamıza yol açtı: Son aylarda bir bölümü kesinleşmişken bir bölümü için çalışmaların devam ettiği, SSK ve Bağ-Kur prim borçlarının faizlerine af getirilmesi; çek, senet, kredi kartı, tüketici kredisi, karşılıksız çek ya da senet borcu nedeniyle mali sicil suçu olanlara af getirilmesi; kredi kartı faizlerine üst sınır getirilmesi, belediyelere bütçeden ayrılan kaynakların artırılması; Kamu İhale Kanunu'nun kamu ihalelerinde itirazı zorlaştırırken şeffaflığı daraltabilecek biçimde değiştirilmesi gibi birçok karar gündeme getirildi. Orta Vadeli Mali Çerçeve'nin borç oranlarında sürekli indirim hedefi içermesine karşın, özelleştirme gelirlerinin bir bölümünün kamu harcamalarına yönlendirilmesi de, hükümetin ekonomi politikasındaki bir başka çelişki olarak yorumlandı.

Mali disiplinden duyulan endişelere rağmen, ilk altı aylık bütçe performansı çok olumludur.

Ocak-Haziran döneminde, 2007 yılında 5,9 milyar YTL açık veren merkezi yönetim bütçesi, 2008 yılında 1,9 milyar YTL fazla vermiştir. İlk altı aylık dönemde bütçe gelirlerinin gerçekleşme oranı %50 olurken, harcamaların gerçekleşme oranı bütçe hedefinin %45'inde kalmıştır. 2007 yılı Ocak-Haziran döneminde 21 milyar YTL olan faiz dışı fazla dengesi 2008 yılının aynı döneminde 22,7 milyar YTL'ye yükselerek yıllık hedefin %59,6'sına ulaşmıştır.

2008 Ocak-Haziran döneminde bütçe harcamaları geçen seneye göre %0,2 oranında azalarak 100,6 milyar YTL seviyesinde gerçekleşmiştir.

bütçe harcamaları içinde en büyük kalem, geçene seneye göre % 7,5 artış göstererek 35,2 milyar YTL'ye ulaşmış olan cari transferler olmuştur. Personel harcamaları da %11,5 artarak 24,5 milyar YTL olmuştur. Cari harcamalar ve personel harcamalarında yıllık ödenegin yaklaşık yarısının kullanılmış olması, bu kalemlerde bütçe programına uygun hareket edildiğini göstermektedir. Bir başka önemli harcama kalemi olan faiz harcamaları %22,9 azalarak 20,7 milyar YTL'ye inmiştir. Faiz harcamalarında başlangıç ödeneginin sadece %37'si kullanılmış durumdadır. Yatırım harcamalarındaki artış %4,8 ile sınırlı kalmış ve Ocak-Haziran döneminde, 4,7 milyar YTL ile yıllık bütçe ödeneginin %39,7'si kullanılmış durumdadır.

Merkezi yönetim bütçe gelirleri, ilk altı aylık dönemde geçen seneye oranla %8,1 artış göstererek 102,5 milyar YTL'ye ulaşmıştır. Böylece, yıllık tahsilat hedefinin %50,1'i gerçekleştirilmiş durumdadır.

Yılın ilk altı ayında gelir vergisi tahsilatı %20,5 artışla 18,9 milyar YTL olurken, kurumlar vergisi tahsilatı %25,9 artarak 7,7 milyar

YTL'ye ulaşmıştır. Dâhilde alınan KDV artışı %4,7 ile 8,4 milyar YTL'de kalırken, ithalde alınan KDV artışı %27,2 ile 15,6 milyar YTL'ye ulaşmıştır. Geçen senenin aynı dönemine göre %11,8 artış gösteren ÖTV tahsilatı 19,8 milyar YTL'ye ulaşmıştır.

Vergi dışı gelirler ise geçen yılın aynı dönemine göre %18,4 azalma göstererek 19,8 milyar YTL'ye inmiştir.

Merkezi yönetim nakit dengesinin 108 milyon YTL açık vermesine rağmen, 2,7 milyar YTL'si net dış borçlanma, 3,8 milyar YTL'si net iç borçlanma olmak üzere 6,5 milyar YTL net borçlanmaya gidilmiştir. 64 milyon YTL olan özelleştirme gelirleriyle birlikte, kasa/banka dengesi 6,6 milyar YTL artış göstermiştir.

Faiz ve kur risklerini azaltma programı doğrultusunda borçlanma politikasına devam edilmiştir.

Nakit iç borçlanmanın ağırlıklı olarak YTL cinsinden yapılması politikasına devam edilmiş, YTL cinsi borçlanmanın ağırlıklı olarak sabir faizli enstrümanlarla yapılarak gelecek 12 ayda faizi yenilenecek senetlerin payının azaltılması öngörülmüştür. Ortalama vadenin piyasa koşulları elverdiği ölçüde uzatılarak vadesine 12 aydan az kalmış senetlerin payının azaltılmasına devam edilmiştir. Borçlanma politikası, nakit ve borç yönetiminde oluşabilecek likidite riskinin azaltılması amacıyla güçlü rezerv tutulması hedefi doğrultusunda yürütülmüştür.

Merkezi yönetim toplam borç stokunun döviz-faiz yapısında ciddi bir değişiklik olmamıştır.

2007 yılında 333,5 milyar YTL olan merkezi yönetim toplam borç stoku 2008 yılı Haziran ayı itibariyle 348 milyar YTL'ye (284,5 milyar dolar)

çıkıştır. Toplam borç stokunun dörtte üçünü iç borçlar geri kalan dörtte birini ise dış borçlar oluşturmaktadır. 2007 yılı sonunda toplam borç stokunun %56'si sabit, %44'ü değişken faizli borçlardan oluşurken 2008 yılı Haziran ayı itibariyle sabit faizli borçların oranı %57,2'ye yükselmiş, değişken faizli borçların oranı ise %42,8'e gerilemiştir. Aynı dönemde, toplam borcun döviz yapısında da önemli bir değişiklik olmamış, 2007 yılında %68,7'si YTL, %31,3'ü döviz cinsinden olan borç stokunun, 2008 yılı Haziran ayı itibariyle %68,8'i YTL, %31,2'si döviz cinsi borçlar oluşturmuştur. Toplam borç stokunun %17,2'si dolar %9,3'ü ise euro cinsindendir.

2008 yılının ilk çeyreğinde kısalan iç borç stokunun ortalama vadesi ikinci çeyrekte yeniden uzamış, maliyeti ise yükseliş göstermiştir.

2007 yılında piyasalardan yapılan iç borçlanmanın ortalama vadesi yaklaşık 34 ay olmuştur. 2007 yılının son çeyreğinde kısaltmaya başlayarak Aralık ayında 21,9 aya inmiş olan ortalama vade 2008 yılının ilk çeyreğinde de kısaltmaya devam etmiştir. Ortalama vade yılın ikinci çeyreğinde yeniden artarak Haziran ayında 40,3 aya uzamıştır.

İç borç stokunun neredeyse %90'ını oluşturan YTL cinsi iskontolu iç borçlanmanın ağırlıklı ortalama maliyetinde ise sene başından bu yana sürekli bir artış görülmektedir. 2007 yılında ortalama %18,4 olan ağırlıklı ortalama maliyet, uluslararası finansal koşulların kötüleşmesi ve likiditenin azalmasıyla beraber artmaya başlamış, 2008 yılının başından itibaren de siyasi istikrara ilişkin endişeler borçlanmanın maliyetini olumsuz etkilemiştir. 2008 yılının Haziran ayında borçlanma maliyeti %21,5'e çıkmıştır.

2007 sonunda 67,1 milyar dolar olan merkezi yönetim toplam dış borç

stoku 2008 yılı Haziran ayı itibariyle 71,2 milyar dolara çıkmıştır. Toplam dış borç stokunun %13'ü dolar, %3,5'i ise euro cinsi borçlardan oluşmaktadır.

V. Ödemeler Dengesi.

İthalat 200 milyar dolar sınırına dayanmıştır.

TÜİK'in verilerine göre Türkiye'nin Haziran ayı ithalatı geçen yılın aynı ayına göre %36,4 artarak 19,5 milyar dolar, ihracat %31 oranında artarak 11,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Böylelikle, 2008 Ocak-Haziran döneminde toplam ithalat 105,8 milyar dolar, ihracat 68,8 milyar dolar olmuştur. Dış ticaret açığı 7,7 milyar dolar yükselirken, ihracatın ithalatı karşılama oranı da %62,9'dan (2007 Haziran) %60,4'e düşmüştür. 2008 yılı Haziran ayı itibariyle, 12 aylık toplam ihracat 126 milyar dolara, ithalat 199 milyar dolara ulaşmıştır. Önceki senenin büyüme değerleriyle karşılaştırdığımızda 2008 yılında dış ticaretin daha da hız kazanmış olduğu görülmektedir. İlk altı aylar karşılaştırıldığında, 2007'de %16,6 olan ithalat artışı 2008'de %36,9'a çıkarken, %24,3 olan ihracat artışı ise %38,7'ye yükselmiştir. Geçen sene düşük büyüme hızı düşük baz oluşturarak bu yılın daha büyük artışına katkı sağlamıştır.

İthalatın artışının ¾'ü ara mallardan oluşuyor.

İthalat ürün kategorilerine baktığımızda %75,5 ağırlığıyla ara mallarının en önemli grup olduğunu görüyoruz. 2008 Ocak-Haziran dönemi ithalat artışın ¾'ünden fazlası aramallarından kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin hem genel olarak büyümesinin, hem de ihracat artışın ithalata bağımlı olması büyümeyle beraber, Türkiye'nin dış ticaret açığını da artırmaktadır. İthalatın ana kalemlerinden biri olan

enerji kaynaklarının uzun süredir artan fiyatı ithalatın artmasına önemli şekilde katkıda bulunmuştur. Geçen senenin Ocak-Nisan döneminde ithal edilen 7,5 milyon ton petrol için 3 milyar dolar ödenmişken, bu senenin aynı döneminde ithal edilen 7,2 milyon ton petrol için 5 milyar dolar ödenmiş bulunuyor.

Ana metal ve kara taşıtları ihracatın en başarılı alt sektörleridir.

İhracatın %95'ini oluşturan imalat sektörünün ihracatı 2008 Ocak-Haziran döneminde, geçen yılın aynı dönemine göre %39,9 oranında artmıştır. %38,7'lik toplam ihracat artışının %97'si bu sektörden kaynaklanmaktadır. İmalat sanayinin alt kalemlerinden olan ana metal sektörü ihracatı ilk 6 aylık dönem içinde iki katına çıkarak 11,5 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. 10 milyar doların üzerinde ihracat yapan bir diğer sektör kara taşıtlarıdır. Geçen senenin ilk altı ayına göre bu sene bu sektörün ihracatı %42,1 artarak 11,6 milyar dolara ulaşmıştır.

Cari açığı finanse eden ana kalem özel sektör dış borçlanması olmuştur.

2008 yılı Mayıs ayı itibariyle yıllık 43 milyar dolar açık veren cari işlemler dengesi 47 milyar dolarlık sermaye girişi ile finanse edilmiştir. Sermaye girişinin 15 milyar dolarlık kısmı doğrudan yatırımlarla karşılanırken, son 12 aylık dönemde iç borçlanma portföylerinden 7,4 milyar dolar çıkış olmuştur. Cari açığın bir diğer önemli finansman kaynağıysa özel sektörün dış borçlanmasıdır. Mayıs ayı itibariyle, banka dışı özel sektör son bir yıllık dönemde dışardan 32 milyar dolar düzeyinde borçlanmıştır.

Dış borç stoku 263 milyar dolara ulaşmıştır.

Tasarruf oranı düşük olan ülkelerde dışardan sağlanan kaynaklar ekonomik büyüme için kilit finansman kaynağıdır. Uzun vadeli ekonomik gelişme açısından bu kaynakların ülkeye ya doğrudan yatırım olarak ya da uzun vadeli borç olarak girmesi tercih edilir. Verilere baktığımızda 2008 yılı ilk çeyrek sonunda 263 milyar dolar düzeyine ulaşmış toplam dış borç stokunun %83'ünü uzun vadeli borçlar oluşturmaktadır. Toplam borcun %65,4'ünü oluşturan özel sektör dış borç stoku ilk çeyrekte %39,3 oranında artarak 172 milyar dolara ulaşmıştır. Buna karşın, kamu sektörü dış borç stoku ilk çeyrekte %1,2 artarak 74,4 milyar dolar düzeyine çıkmıştır. Borç stokunun artmasına rağmen, ilk çeyrek sonu kümülatif rakamlara bakıldığında, toplam borç stoku oranı bir çeyrek öncesine göre azalarak %37,3'ten %36,8 düzeyine inmiştir.

VI. Tahmin ve Beklentiler.

2008 yılının ikinci yarısına girilirken, ekonomideki temel eğilimler 2007 yılına benzer bir yapıya işaret etmektedir.

Yoğun siyasi ve ekonomik belirsizliklerin şekillendirdiği ilk yarıyılın ardından, yılın ikinci yarısında ekonominin olağan sürecine dönmesi beklenmektedir. Yapısal kırılganlıkların devam ettiği, buna karşılık konjontür yönetiminde bir sorunla karşı karşıya kalınmayacağını varsaydığımız bu dönemde, büyüme hızı %4-5 bandına dönerken, enflasyonun yeniden tek haneye gerilemesi beklenmektedir. Bu gelişmelerle uyumlu olarak, bütçe performansı güçlü seyredecek; yaratılan istihdam, işsizlik rakamının kontrolden çıkmasına engel olacaktır. Bununla beraber, cari işlemler açığı ciddi bir risk unsuru olmaya devam edecektir.

Uzun vadede, ekonominin yüksek büyüme hızı çizgisine

oturması için yapısal sorunları ortadan kaldıracak reformların tamamlanması gerekecektir.

IMF'yle Mayıs ayında Stand-by anlaşmasının bitmesi, AB uyum sürecinin yavaşlaması, ekonomide bekleyen yapısal ve mikro reformlar için ihtiyaç duyulan çerçeveyi ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca, enflasyon hedeflemesinde karşı karşıya kalınan itibar kaybı da para politikalarının etkinliğini zedelemiştir. Orta Vadeli mali Çerçeve üzerinde oluşmuş olan soru işaretleri ve popülizm endişeleri aradan geçen süre içinde hafiflemiş olsa da, sağlam bir mali çapa görüntüsünden uzaktır. Bu koşullar altında, ekonominin ihtiyaç duyduğu çapaların mevcut olmadığı ve bu durumun, uluslar arası mali piyasalarda ortaya çıkabilecek sert dalgalanmalar karşısında kırılganlığı artırdığı görülmektedir.

Para politikasının kredibilitesi yeniden sağlanmalı, açıklanmış olan Orta Vadeli Mali Çerçeve, mali kural olarak uygulanmalı ve reform takvimine hız verilmelidir. Bu koşullar altında, 2008 yılında ekonominin 2007 yılına benzer bir performans göstermesi, 2009 yılından sonra yeniden hızlı büyüme çizgisine geçilmesi mümkün olacaktır.

2008 yılında büyümenin %4.3 olması beklenmektedir.

2006 yılının ikinci yarısında başlayan ve 2007 yılında daha da belirgin hale gelen ekonomideki yavaşlama, 2008'in ilk çeyreğinde sürpriz yaparak tersine dönmüştür. Dünya konjonktürü nedeniyle artan ekonomik belirsizliklere ek olarak siyasi belirsizliğin eklenmesi, büyüme beklentilerinin iyice geri çekilmesine neden olmuştur.

İlk çeyrekte yeniden canlanmış olan tüketim ve yatırım harcamalarının ikinci çeyrekte yavaşlayacağı yavaşlamanın üçüncü çeyrekte de

devam edeceği tahmin edilmektedir. Büyüme hızının, dünya ekonomisinde daha olumsuz bir gelişme olmaması, AB üyelik sürecinin hızlandırılması ve yaklaşan yerel seçimlere rağmen ekonomi politikalarındaki disiplinin devam etmesi halinde, son çeyrekte yeniden artmaya başlayacağı tahmin edilmektedir. Bu çerçevenin 2009 yılında da sürdürülmesi ve ekonomik reformların canlandırılması halinde, 2009 yılında %4.5 olarak beklenen büyüme hızının, son 6 yılın ortalaması olan %6.7'e yükselmesi mümkün olacaktır.

Enflasyon oranının ise yılın dördüncü çeyreğinden itibaren yeniden yavaşlama eğilimine gireceği hesaplanmaktadır.

Yılın ikinci yarısında uluslararası finansal krizin Avrupa ekonomileri üzerindeki yavaşlatıcı etkisinin ortaya çıkmaya başlaması ile Türkiye'nin ihracat performansının olumsuz etkileneceği düşünülmektedir. Diğer yandan, enerji fiyatları başta olmak üzere ithal girdi fiyatlarında düşme eğiliminin devam etmesi, ithalat artışını sınırlayabilecektir. Bu gelişmeler dikkate alındığında 2008 yılında ihracatın 144 milyar dolar, ithalatın ise 215 milyar dolar olması beklenmektedir. Ancak, 2008 yılında turizm gelirlerinin de bir önceki yıla oranla daha iyi olması öngörülmektedir. Hizmet gelirlerindeki artış da dikkate alındığında, cari açığın sene sonunda yaklaşık 47 milyar dolar olması beklenmektedir.

Yıl sonunda enflasyonun hedefin aşacağı tahmin edilmektedir.

2008 yılının ilk yarısında, gıda, enerji ve diğer hammadde fiyatlarındaki artışların etkisiyle yükselmeye devam ederek Nisan ayında yıllık olarak %12'ye ulaşan enflasyon oranının yılın geri kalanında bir parça gerileyeceği ancak yine de hedefin üzerinde kalacağı tahmin edilmektedir. Elektrikte uygulamaya konulan Otomatik Fiyatlama

Mekanizması sonucu, Temmuz ayındaki doğal gaz zammının Ekim ayında elektrik fiyatlarında yeniden artışa yol açacaktır. Uluslar arası piyasalarda petrol, altın, bakır, mısır gibi ürünlerde başlamış olan iniş eğiliminin devam etmesi halinde, yurtiçi fiyat artışları üzerinde yavaşlatıcı etki göstermesi beklenmektedir. Ramazan ayının ve gıda, giyim, eğitim, konut gibi kalemlerdeki mevsimsel etkiler nedeniyle, Eylül ayına kadar yükselen enflasyon bu aydan itibaren gerilemeye başlayacaktır. Böylece,, tüketici enflasyonunun yıl sonunda geçen seneye göre yükselerek %11,7 civarında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

2008 yılında faiz oranlarının yüksek seyredeceği, YTL'nin ise dolar ve euro karşısında reel olarak değer kazanmaya devam edeceği öngörülmektedir.

Enflasyonist baskıların ve uluslararası piyasalardaki finansal dalgalanmanın devam etmesi 2008 yılı genelinde nominal ve reel faiz oranının sırasıyla %18,6 ve %7,1 civarında kalmasına neden olabilecektir. Avrupa ekonomisinde halen enflasyonist baskıların devam ediyor olması ve bu nedenle faiz indirimlerine gidilmeyeceği beklentisi ve Amerika'da uzun dönemli faiz oranlarının negatife dönmüş olması veri iken, ABD'de büyümenin korkulan kadar şiddetli olmaması, buna karşılık birçok Avrupa ülkesinin teknik olarak resesyona girmesi euronun dolar karşısında bir miktar değerlenmesine yol açmıştır. Bu nedenle, 2008 yılının ikinci yarısında euro/dolar paritesinin 1.46 seviyesine doğru gerileyeceği tahmin edilmektedir. Euro dolar paritesinin gevşemeye başlaması, ithalatı dolar, ihracatı Euro olan Türkiye'de üretim maliyetlerini olumsuz etkileyecektir. Bu dönemde YTL'nin euro ve dolar karşısında reel olarak değer kazanmaya devam etmesi öngörülmektedir.

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2007-2008)
ÜRETİM VE FİYATLAR

	2007						2008						
	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (TÜİK, 1997=100)													
Yıllık % Artış	4.5	6.3	2.5	8.4	8.1	-1.0	11.4	7.5	2.5	6.3	2.4	..	..
Aylık % Artış	-1.8	-0.8	2.7	-2.2	6.0	-10.1	1.6	-2.7	8.1	-0.7	4.1	..	..
Aylık % Artış (mevsimsellikten arınmış)	0.5	1.3	-2.0	4.4	3.5	-10.0	11.3	-0.6	-4.5	2.0	-1.1	..	..
KAPASİTE KULLANIM ORANI (TÜİK, %)	82.1	80.5	83.3	83.3	82.6	81.2	80.5	79.3	81.2	81.7	82.4	..	..
ÜRETİCİ FİYATLARI (TÜİK, 2003=100)													
Yıllık % Artış	2.1	3.7	5.0	4.4	5.7	5.9	6.4	8.1	10.5	14.6	16.5	17.0	18.4
Aylık % Artış	0.1	0.9	1.0	-0.1	0.9	0.2	0.4	2.6	3.2	4.5	2.1	0.3	1.3
TÜKETİCİ FİYATLARI (TÜİK, 2003=100)													
Yıllık % Artış	6.9	7.4	7.1	7.7	8.4	8.4	8.2	9.1	9.2	9.7	10.7	10.6	12.1
Aylık % Artış	-0.7	0.0	1.0	1.8	1.9	0.2	0.8	1.3	1.0	1.7	1.5	-0.4	0.6
DÖVİZ KURU (TCMB alış kuru)													
YTL/US\$ (aylık ortalama.)	1.276	1.308	1.261	1.197	1.185	1.173	1.170	1.188	1.232	1.297	1.247	1.228	1.210
Yıllık % Artış	-17.5	-10.4	-14.5	-18.8	-18.3	-17.7	-17.6	-14.5	-12.2	-4.3	-6.4	-6.6	-5.2
Aylık % Artış	-3.0	2.5	-3.6	-5.1	-1.0	-1.0	-0.2	1.5	3.7	5.2	-3.8	-1.5	-1.5
YTL/€ (aylık ortalama.)	1.749	1.782	1.749	1.698	1.737	1.709	1.721	1.750	1.910	2.044	1.940	1.908	1.910
Yıllık % Artış	-10.9	-4.8	-6.9	-8.7	-7.1	-9.2	-6.7	-3.6	2.9	11.8	7.7	8.2	9.2
Aylık % Artış	-0.9	1.9	-1.9	-2.9	2.3	-1.6	0.7	1.7	9.1	7.0	-5.1	-1.7	0.1
FİYAT HADLERİ (TÜİK, 2003=100)													
Dış Ticaret Hadleri (İhracat/İthalat)	98.1	97.5	97.3	96.9	96.7	97.2	96.1	96.3	96.6	94.6	94.5	..	..
İç Ticaret Hadleri (Tarım/İmalat)	104.1	104.2	106.6	107.9	107.0	107.4	109.1	109.6	106.2	104.2	105.8	101.5	100.4
İÇ BORÇLANMA YAPISI (DPT)													
Yıllık Bileşik Faiz (%)	17.6	18.9	18.7	16.5	16.2	16.6	16.4	16.9	17.5	18.3	19.6	..	..
Ortalama Vade (gün)	392	836	856	854	637	719	546	711	540	781	616	..	..
(..) Yayımlanmamış veri													

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2007-2008)
SEKTÖREL ÜRETİM

		2007								2008				
		Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs
SANAYİ ÜRETİMİ (yıllık % değişim)	% Pay													
Toplam Sanayi	100	5.9	2.9	4.5	6.3	2.5	8.4	8.1	-1.0	11.4	7.5	2.5	6.3	2.4
Madencilik	4.9	18.0	2.9	6.3	14.6	18.5	16.8	5.2	-8.2	7.1	13.3	12.4	-1.1	2.6
İmalât	86.9	5.1	2.2	3.3	5.5	1.2	7.9	8.4	-1.2	11.3	6.6	1.8	6.7	1.9
Elektrik, Gaz ve Su	8.2	9.0	9.3	13.0	8.6	9.1	8.9	6.0	3.1	12.8	13.1	4.9	5.2	6.6
İMALÂT SANAYİİ (yıllık % değişim)	% Pay													
Gıda ürtl. ve içecek imalatı	10.6	3.3	0.2	4.4	12.2	-7.9	1.5	6.0	-10.3	10.1	7.5	4.6	7.6	6.0
Tütün ürünleri imalatı	1.4	-12.8	-21.9	-35.4	-7.6	-2.5	3.0	-16.4	-19.9	-9.8	7.8	1.0	15.6	4.5
Tekstil ürünleri imalatı	10.9	9.2	3.0	-0.1	-3.2	-2.7	-2.6	1.0	-14.1	-3.9	-13.1	-18.9	-15.1	-19.5
Giyim eşyası imalatı	5.4	0.0	5.3	6.2	7.6	4.2	15.4	9.8	-3.9	4.8	1.9	-10.6	1.8	-10.5
Derinin işl., bavul çanta vb.	1.0	2.1	-3.0	5.9	-4.5	-5.6	4.8	-6.1	-27.2	4.9	-12.9	-11.9	-4.8	-16.1
Ağaç ve mantar ür.imal.(Mob.hariç)	0.6	22.5	16.6	26.0	15.9	30.0	27.6	10.8	-22.6	6.4	4.4	12.6	1.2	-0.4
Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	1.6	10.6	3.1	10.2	5.0	7.1	18.8	9.1	-6.2	26.9	15.4	11.6	13.2	11.9
Basım ve yayım imalatı	1.7	0.0	0.3	-5.4	4.3	10.3	7.6	7.1	-6.9	-1.5	0.2	-3.4	-0.7	10.5
Kok köm., rafine edilmiş petrol ür.im.	14.5	7.6	4.3	2.0	-4.1	0.1	-2.1	-0.1	0.4	7.9	-5.3	2.4	21.0	0.6
Kimyasal madde ürünleri imalatı	10.3	4.3	2.1	17.6	14.8	12.1	23.1	23.3	13.9	19.4	11.7	-5.8	-2.6	-6.2
Plastik-kauçuk ürünleri imalatı	3.4	20.9	12.2	1.5	3.3	12.3	19.3	14.0	-4.2	11.3	-1.5	1.9	0.5	3.0
Metalik olmayan diğer min.mad.imal.	6.9	-0.4	0.3	0.8	0.4	-3.1	3.5	6.5	-13.0	5.0	8.8	4.9	9.0	6.6
Ana metal sanayi	8.9	11.2	10.2	11.5	9.3	5.2	7.3	15.0	0.5	13.9	8.3	9.8	8.1	7.8
Metal eşya sanayi, mak.teçh. Hariç	3.4	20.0	-1.6	12.6	21.0	6.0	26.9	7.0	12.8	-5.6	-3.8	-2.7	3.7	-2.7
B.y.s. Makina ve teçhizat imalatı	5.8	8.2	8.0	-2.5	-0.6	-2.1	-1.9	0.0	-11.5	-8.0	-3.7	-3.9	2.1	-3.7
Büro, muhasebe bilgi işlem mak. İm.	0.1	-53.9	-59.7	-26.6	70.3	46.9	-54.2	-43.4	-20.9	45.1	20.1	-2.3	4.5	-12.3
B.y.s. Elektrikli makina cihaz.imalatı	3.2	31.2	12.9	-6.4	25.7	16.3	32.5	18.0	22.2	23.1	30.2	14.2	13.0	12.4
Radio,TV haberleşme cihazları imal.	1.5	-34.4	-32.4	-25.6	-18.9	-32.3	-25.9	-26.6	-22.7	-8.0	-9.5	-24.6	-24.6	-16.1
Tıbbi,hassas ve optik aletl., saat ima.	0.3	-28.9	-34.8	-9.5	-1.5	-0.5	22.7	-3.7	-18.3	1.6	-4.1	3.0	-4.8	-2.3
Taşıt araçları ve karoseri imalatı	6.3	6.7	1.4	3.3	15.5	5.2	25.0	24.5	17.5	46.6	35.7	25.8	32.4	20.7
Diğer ulaşım araçları imalatı	1.1	-8.0	-5.9	10.3	17.3	10.8	41.3	38.5	-15.6	78.7	-2.1	-13.5	-9.6	-3.8
Mobilya imalatı, b.y.s. diğer imal.	1.3	-33.2	-14.5	-8.0	-10.9	-10.6	1.7	1.8	0.8	18.2	31.7	9.4	13.6	11.5
SEÇİLMİŞ SANAYİ MADDELERİ														
Buzdolabı (bin adet)		643	666	578	569	504	481	464	252	391	395	416	509	556
Çamaşır Makinesi (bin adet)		474	447	276	413	444	434	554	411	379	429	505	379	428
Bulaşık Makinesi (bin adet)		153	168	101	168	177	163	186	134	176	184	195	195	219
Fırın (bin adet)		621	503	639	550	553	480	549	433	459	526	580	544	564
Televizyon (bin adet)		867	777	674	936	1,167	1,315	1,300	1,085	893	938	843	712	644
Otomobil (bin adet)		81	79	74	34	76	79	93	80	90	88	98	97	98
Minibüs-Midibüs (bin adet)		2.9	3.1	2.6	3.2	3.5	3.4	3.7	4.3	2.4	3.0	3.3	3.6	3.4
Otobüs (bin adet)		0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.7	0.6	0.6	0.7	0.6	0.6	0.8
Kamyon ve Kamyonet (bin adet)		16.2	16.5	14.3	11.4	17.2	17.4	19.4	16.7	20.0	20.3	21.2	20.1	20.7
Elektrik (megawatt-saat)		15.1	15.7	17.4	17.8	15.7	15.0	16.1	16.7	17.8	16.5	16.3	15.7	16.2

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2007-2008)
FİNANSAL PİYASALAR

	2007						2008						
	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz
HİSSE SENETLERİ PİYASASI													
Ulusal 100 Endeks (1986=1)	51,644	48,689	51,371	56,262	54,341	55,297	48,662	44,680	41,450	42,217	41,537	38,311	36,799
Ulusal 100 Endeks (Aylık % Artış)	13.09	-5.72	5.51	9.52	-3.41	1.76	-12.00	-8.18	-7.23	1.85	-1.61	-7.77	-3.95
İşlem Hacmi (Milyon Ytl)	45,103	36,130	33,763	42,802	34,977	21,544	34,738	32,454	29,461	30,243	26,469	22,819	31,350
İMKB Piyasa Değeri (Milyon Ytl)	106,219	100,130	109,083	115,160	109,791	112,468	90,466	94,194	82,486	91,637	89,097	76,190	92,902
Yerli Yatırımcı Payı (%)	30.7	28.9	28.3	27.9	28.3	27.6	28.1	28.2	28.9	29.0	29.8	30.2	28.7
Yabancı Yatırımcı Payı (%)	69.3	71.1	71.7	72.1	71.7	72.4	71.9	71.8	71.1	71.0	70.2	69.8	71.3
VADELİ İŞLEMLER PİYASASI													
YTL/\$ Kontratları													
Haziran 2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ağustos 2007	1.291	1.298	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekim 2007	1.322	1.330	1.223	1.178	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aralık 2007	1.345	1.355	1.247	1.198	1.189	1.165	-	-	-	-	-	-	-
Şubat 2008	-	-	1.271	1.223	1.211	1.195	1.191	1.197	-	-	-	-	-
Nisan 2008	-	-	-	-	1.229	1.216	1.215	1.227	1.336	1.291	-	-	-
Haziran 2008	-	-	-	-	-	-	1.237	1.251	1.365	1.311	1.231	1.225	-
Ağustos 2008	-	-	-	-	-	-	-	-	1.380	1.347	1.261	1.260	1.175
Ekim 2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.286	1.289	1.204
Aralık 2008	-	-	-	-	-	-	1.299	1.329	1.454	1.411	1.327	1.327	1.236
YTL/€ Kontratları													
Haziran 2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ağustos 2007	1.780	1.775	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekim 2007	1.832	1.830	1.738	1.701	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aralık 2007	1.838	1.890	1.779	1.758	1.766	1.714	-	-	-	-	-	-	-
Şubat 2008	-	-	1.820	1.770	1.815	1.757	1.762	1.819	-	-	-	-	-
Nisan 2008	-	-	-	-	1.825	1.778	1.787	1.851	2.093	2.009	-	-	-
Haziran 2008	-	-	-	-	-	-	1.825	1.926	2.122	2.042	1.904	1.934	-
Ağustos 2008	-	-	-	-	-	-	-	-	2.162	2.105	1.939	1.983	1.840
Ekim 2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.979	2.032	1.877
Aralık 2008	-	-	-	-	-	-	1.855	1.990	2.240	2.210	2.075	2.078	1.918
TAHVİL ve BONO PİYASASI													
Hazine Bonosu/Devlet Tahvili Getirileri*													
1-30 Gün Vadeli	16.0	16.3	16.2	15.1	15.1	15.2	14.9	15.1	15.4	15.5	15.9	17.0	-
31-60 Gün Vadeli	15.3	16.3	15.3	15.3	15.3	15.1	14.9	15.4	15.4	15.5	16.9	17.3	-
61-90 Gün Vadeli	15.2	16.7	15.7	15.4	15.2	15.1	15.1	15.4	15.6	16.4	17.1	17.4	-
91-180 Gün Vadeli	16.0	16.9	16.5	15.8	15.5	15.4	15.6	15.9	16.3	16.5	17.3	18.0	-
181-270 Gün Vadeli	17.0	18.0	17.3	16.4	16.5	16.3	15.9	16.0	16.9	17.2	18.4	19.4	-
271-365 Gün Vadeli	18.3	18.8	17.8	16.6	16.5	16.6	16.3	16.7	17.6	18.3	19.2	20.3	-
366 ve Üstü	18.8	19.0	18.3	17.0	17.4	17.4	17.2	17.6	18.7	19.7	20.9	22.8	-

(..) Yayınlanmamış veri

* Yıllık Basit Faizle Ağırlıklı Ortalamalar

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2007-2008)
ÖDEMELER DENGESİ

	2007								2008				
	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs
CARİ İŞLEMLER DENGESİ (aylık, milyon \$)	-3,601	-3,150	-2,875	-1,653	-2,308	-3,215	-3,255	-5,140	-4,079	-3,794	-4,151	-4,880	-4,637
Dış Ticaret Dengesi *	-4,203	-3,879	-4,891	-4,563	-4,016	-4,258	-3,767	-4,824	-4,587	-3,398	-4,061	-4,867	-5,123
İthalat (CIF)	-14,935	-14,265	-15,214	-14,682	-14,459	-15,622	-16,632	-16,120	-16,337	-16,016	-16,802	-17,880	-19,268
İhracat (FOB), Bavul ticareti hariç	9,139	8,977	8,933	8,732	9,032	9,891	11,315	9,712	10,631	11,084	11,443	11,383	12,478
Hizmetler Dengesi	847	1,161	2,076	3,199	2,436	1,453	683	140	494	143	767	490	1,160
Yatırım Geliri Dengesi	-404	-593	-424	-503	-904	-566	-342	-739	-140	-688	-1,030	-614	-829
Cari Transferler	168	170	373	222	184	164	179	291	163	158	182	120	164
ÖDEMELER DENGESİ (12 Aylık Küm. , milyon \$)													
Cari İşlemler Dengesi	-31,572	-31,933	-33,024	-33,142	-33,984	-35,035	-35,409	-37,753	-38,718	-39,390	-40,491	-42,101	-43,137
Dış Ticaret Dengesi *	-40,035	-40,268	-41,503	-41,883	-42,633	-43,757	-44,754	-46,705	-48,122	-48,854	-49,835	-51,314	-52,234
İthalat (CIF)	-148,812	-150,611	-154,116	-156,522	-158,828	-163,250	-166,985	-170,057	-175,802	-180,435	-184,003	-188,964	-193,297
İhracat (FOB), Bavul ticareti hariç	94,058	95,219	97,085	99,006	100,431	103,433	106,107	107,215	111,281	114,708	117,195	120,272	123,611
Hizmetler Dengesi	13,607	13,487	13,423	13,647	13,795	14,028	14,184	13,859	13,961	13,817	14,041	13,889	14,202
Yatırım Geliri Dengesi	-6,980	-7,036	-7,064	-6,975	-7,203	-7,354	-6,867	-7,037	-6,746	-6,573	-6,956	-6,947	-7,372
Cari Transferler	1,952	2,000	2,236	2,183	2,169	2,158	2,136	2,236	2,294	2,324	2,363	2,374	2,370
Sermaye Hareketleri	29,619	31,393	34,659	31,851	34,917	35,843	35,104	36,612	39,809	39,386	39,075	43,153	47,204
Doğrudan Yatırımlar	20,041	20,800	22,329	20,234	21,643	19,862	18,504	20,099	15,770	14,819	15,464	15,276	14,864
Portföy Yatırımları	14,501	14,316	15,137	9,313	8,327	4,026	-762	717	-2,165	-5,077	-5,101	-9,740	-7,392
Diğer Yatırımlar	116	5,156	7,293	13,822	14,068	22,007	26,810	23,828	32,260	33,765	30,389	39,279	41,581
Merkez Bankası	-1,307	-1,305	-1,354	-1,413	-1,419	-1,464	-1,444	-1,448	-1,501	-1,499	-1,520	-1,550	-1,565
Genel Hükümet	-419	-622	-190	-618	-599	-547	-593	82	-288	-558	-549	-353	-263
Bankalar	-14,154	-10,421	-9,560	-3,724	-3,918	2,290	4,529	401	6,526	6,293	5,373	11,978	10,466
Diğer Sektörler	19,167	20,644	21,676	23,677	24,236	25,779	27,203	28,776	31,157	31,623	29,277	30,877	31,924
IMF Kredileri (net)	-3,171	-3,140	-3,279	-4,100	-4,232	-4,051	-2,885	-3,983	-3,634	-2,094	-2,192	-1,673	1,019
Rezerv Varlıklar**	-5,039	-8,879	-10,100	-11,518	-9,121	-10,052	-9,448	-8,032	-6,056	-4,121	-1,677	-1,662	-1,849
Net Hata ve Noksan	1,953	540	-1,635	1,291	-933	-808	305	1,141	-1,091	4	1,416	-1,052	-4,067
DIŞ TİCARET (yıllık % değişim)													
İthalat (CIF)	17.7	14.4	29.9	19.6	19.0	39.5	29.0	23.5	54.2	40.7	27.0	38.4	29.0
İhracat (FOB)	29.8	14.9	26.4	28.2	18.7	43.6	30.9	12.9	61.9	44.8	27.8	37.0	36.5
Fiyat Endeksi (2003=100)													
İthalat	6.7	7.0	8.1	4.8	8.7	13.5	18.0	15.4	21.4	22.1	24.6	27.1	26.2
İhracat	9.0	9.3	12.2	10.3	14.7	19.5	21.5	19.4	19.0	19.8	23.3	23.3	22.3
Miktar Endeksi (2003=100)													
İthalat	12.4	9.0	21.8	16.9	9.7	21.6	10.5	18.4	26.7	14.6	1.9	8.8	2.2
İhracat	19.5	5.0	13.0	16.6	3.8	20.6	8.3	-4.7	35.6	20.1	3.5	11.1	11.6

(*) FOB, bavul ticareti dahil

(**) Eksi işareti artışı göstermektedir.

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007)
MERKEZİ BÜTÇE

	2007							2008					
	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
12 AYLIK KÜMÜLATİF (milyon YTL)													
Gelirler	182,083	180,290	183,178	185,057	186,698	188,232	189,617	193,007	197,399	190,696	193,944	193,430	197,329
Vergi Gelirleri	142,087	141,181	145,465	147,125	148,778	152,112	152,832	155,914	159,550	159,146	162,189	163,668	164,996
Diğer Gelirler	39,996	39,109	37,713	37,932	37,920	36,120	36,786	37,093	37,848	31,550	31,754	29,762	32,333
Harcamalar	194,385	196,696	196,073	199,840	199,181	202,005	203,501	201,319	202,613	205,621	207,896	206,030	203,410
Cari	66,799	67,707	68,506	69,329	69,662	70,822	71,510	72,286	72,735	73,329	73,721	74,325	75,181
Yatırım	13,373	13,500	13,444	13,443	13,328	13,482	12,915	12,785	12,419	12,587	12,508	12,682	13,128
Transferler	111,091	112,398	110,894	113,829	112,790	114,248	115,523	112,742	113,796	116,073	117,801	114,953	111,068
Cari Transferler	57,465	58,805	58,835	59,493	59,841	61,917	63,249	63,500	64,587	65,906	66,686	67,187	65,699
Sermaye Transferleri	3,662	3,624	3,271	3,246	3,118	3,491	3,543	3,247	3,468	3,650	3,514	3,101	2,792
Faiz Giderleri	49,963	49,969	48,788	51,090	49,831	48,840	48,732	45,994	45,741	46,516	47,601	44,664	42,578
İç Borç Faiz Ödemeleri	41,756	41,823	40,771	43,145	42,173	41,384	41,519	39,165	38,940	39,381	41,032	38,277	36,313
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	37,661	33,563	35,893	36,307	37,347	35,067	34,848	37,682	40,527	31,591	33,649	32,065	36,497
Bütçe Dengesi	-12,302	-16,405	-12,895	-14,783	-12,483	-13,773	-13,883	-8,312	-5,214	-14,925	-13,952	-12,600	-6,081
Bütçe Emanetleri ve Avanslar	-268	-309	755	394	648	1,114	52	-3,093	-1,413	-1,897	-1,130	-1,178	-1,138
Nakit Dengesi	-14,214	-18,330	-13,821	-15,548	-13,056	-14,017	-14,679	-12,269	-8,096	-18,654	-15,987	-13,696	-6,857
Finansman	14,214	18,330	13,821	15,548	13,056	14,017	14,679	12,269	8,096	18,654	15,987	13,696	6,857
Dış Borçlanma (net)	2,847	2,588	978	-1,330	-2,850	-1,425	-2,521	-4,508	-5,823	-6,430	-4,790	30	-7
İç Borçlanma (net)	11,514	10,737	9,382	13,826	12,229	9,907	8,915	6,302	3,101	4,279	6,934	4,098	8,150
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	-1,936	-5,565	-7,562	-9,082	-5,101	-5,101	-3,460	-6,071	-4,916	-6,106	-4,938	-4,938	-4,938
Diğer	-4,708	417	-1,095	-1,367	-794	908	3,228	10,475	10,819	20,805	13,842	9,568	-1,287
12 AYLIK KÜMÜLATİF (milyon \$)													
Gelirler	138,445	141,297	140,014	146,718	156,025	158,879	161,657	164,901	166,137	154,738	149,566	155,116	160,717
Vergi Gelirleri	108,034	110,646	111,188	116,645	124,335	128,392	130,296	133,210	134,282	129,137	125,077	131,250	134,383
Diğer Gelirler	30,410	30,650	28,826	30,074	31,690	30,488	31,361	31,691	31,854	25,601	24,488	23,867	26,334
Harcamalar	147,799	154,154	149,871	158,439	166,458	170,505	173,493	172,002	170,525	166,848	160,326	165,221	165,670
Cari	50,790	53,063	52,363	54,966	58,217	59,778	60,965	61,760	61,216	59,502	56,852	59,603	61,232
Yatırım	10,168	10,580	10,276	10,658	11,138	11,380	11,011	10,923	10,452	10,214	9,646	10,170	10,692
Transferler	84,467	88,088	84,764	90,246	94,259	96,432	98,489	96,324	95,774	94,186	90,846	92,183	90,461
Cari Transferler	43,693	46,086	44,971	47,167	50,010	52,262	53,923	54,253	54,358	53,479	51,427	53,879	53,510
Sermaye Transferleri	2,785	2,841	2,500	2,574	2,606	2,947	3,020	2,775	2,919	2,962	2,710	2,487	2,274
Faiz Giderleri	37,989	39,161	37,292	40,505	41,644	41,224	41,546	39,296	38,497	37,745	36,709	35,817	34,678
İç Borç Faiz Ödemeleri	31,749	32,778	31,164	34,206	35,244	34,931	35,396	33,462	32,773	31,956	31,643	30,695	29,575
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	28,635	26,304	27,435	28,785	31,212	29,599	29,710	32,195	34,109	25,634	25,949	25,713	29,725
Bütçe Dengesi	-9,354	-12,857	-9,857	-11,720	-10,432	-11,625	-11,836	-7,101	-4,388	-12,110	-10,760	-10,104	-4,953
Bütçe Emanetleri ve Avanslar	-204	-242	577	313	541	940	44	-2,642	-1,189	-1,539	-872	-945	-927
Nakit Dengesi	-10,808	-14,366	-10,564	-12,327	-10,911	-11,832	-12,515	-10,483	-6,814	-15,136	-12,329	-10,983	-5,584
Finansman	10,808	14,366	10,564	12,327	10,911	11,832	12,515	10,483	6,814	15,136	12,329	10,983	5,584
Dış Borçlanma (net)	2,165	2,028	748	-1,055	-2,382	-1,203	-2,149	-3,852	-4,901	-5,218	-3,694	24	-6
İç Borçlanma (net)	8,755	8,415	7,171	10,961	10,220	8,362	7,601	5,385	2,610	3,472	5,348	3,286	6,638
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	-1,472	-4,361	-5,780	-7,201	-4,263	-4,305	-2,949	-5,187	-4,137	-4,954	-3,808	-3,960	-4,022
Diğer	-3,579	327	-837	-1,083	-664	766	2,752	8,950	9,105	16,882	10,675	7,673	-1,048
KAMU BORÇ STOKU (GSYİH'ye oran, %)													
Toplam Kamu Brüt Borç Stoku	43.6	..	..	42.6	..	..	41.3	..	..	43.8	..	..	..
Toplam Kamu Net Borç Stoku	30.8	..	..	29.9	..	..	29.1	..	..	28.8	..	..	..
Net Dış Borç Stoku	2.3	..	..	1.5	..	..	1.3	..	..	1.1	..	..	..
Net İç Borç Stoku	28.3	..	..	28.4	..	..	27.8	..	..	27.7	..	..	..

(..) Yayınlanmamış veri

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2007-2008)
PARASAL GELİŞMELER

	2007						2008						
	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz
PARA ARZLARI (yıllık % değişim)													
Dolaşımdaki Para	8.3	8.2	14.3	11.3	14.7	11.3	20.0	18.5	24.8	23.7	26.2	18.4	20.2
Vadesiz Mevduat (YTL)	12.4	17.2	29.6	24.4	22.0	13.2	20.3	26.6	30.4	37.8	10.1	16.3	24.5
Vadesiz Mevduat (YP)	6.9	7.7	-3.6	-4.5	-6.1	-6.4	-5.1	-7.2	-1.0	3.7	2.3	-1.7	0.8
M1	9.1	11.1	13.0	9.9	10.0	6.0	11.5	12.6	17.7	21.3	12.7	11.1	15.1
Vadeli Mevduat (YTL)	21.4	25.1	21.6	22.4	22.1	24.3	23.6	24.1	27.9	26.6	25.7	23.2	22.7
Vadeli Mevduat (YP)	27.1	24.5	14.9	12.0	8.8	7.6	3.4	2.7	10.6	12.0	11.1	13.5	10.7
M2	19.9	21.5	17.7	16.6	15.6	15.4	15.2	15.4	20.8	21.3	18.7	17.9	17.7
Repo	22.9	24.2	24.1	23.9	44.8	-5.6	35.1	8.0	-1.2	-21.8	-27.3	-5.5	-25.2
Para Piyasası Fonları	3.8	9.6	3.5	10.7	15.4	15.9	14.6	16.9	20.5	15.4	11.3	4.9	8.7
M3	18.9	20.8	16.9	16.4	15.9	15.1	15.4	15.4	20.4	20.2	17.5	16.8	16.6
M2 (milyar YTL)	325.7	333.4	331.4	331.0	335.5	343.4	346.3	351.9	370.3	375.8	374.1	380.8	383.5
M2'nin Bileşimi (%)													
Dolaşımdaki Para	7.3	7.2	7.8	7.5	7.3	7.4	7.1	7.0	7.4	7.3	7.5	7.5	7.4
Vadesiz Mevduat	7.3	8.1	8.2	7.8	8.2	7.5	7.5	8.0	7.4	7.8	7.3	7.3	7.7
Vadeli Mevduat	50.5	50.4	51.1	51.6	51.7	52.9	53.5	53.2	52.9	52.0	52.5	52.6	52.6
Döviz Tevdiat Hesabı	34.9	34.4	33.0	33.1	32.8	32.2	31.8	31.7	32.3	32.9	32.7	32.7	32.2
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
KREDİ HACMİ (yıllık % değişim)													
Mevduat Bankaları Kredileri	24.4	26.4	24.5	25.7	26.7	25.7	27.8	30.6	32.7	32.9	33.8	34.5	32.3
Kamu	33.1	35.5	32.1	31.5	31.4	32.3	33.6	35.4	35.5	37.2	37.0	37.4	34.8
Özel	5.0	15.5	14.2	22.5	23.5	15.1	17.0	18.8	21.3	21.8	23.9	25.0	22.6
Yabancı	148.1	60.7	58.8	32.1	33.2	55.7	58.4	64.9	66.3	64.9	63.8	64.4	61.1
Kalkınma ve Yatırım Bankaları Kredileri	14.8	19.5	17.8	18.0	18.9	20.1	21.9	22.4	32.7	30.1	30.4	27.8	24.8
MEVDUAT HACMİ													
Bankacılık Sektörü Mevduat (milyar YTL)	338.2	338.7	336.3	338.0	342.3	356.9	360.0	365.2	389.8	395.4	389.8	..	..
On bin YTL'ye kadar	28.0	28.1	28.3	28.4	28.5	28.7	28.2	28.7	29.3	29.2	29.1	..	..
On bin-Elli bin YTL arası	57.6	57.6	58.6	58.5	58.6	59.7	60.0	60.8	62.7	63.3	62.6	..	..
Elli Bin-İkiyüzelli Bin YTL Arası	73.9	74.3	74.9	74.8	75.4	77.6	78.1	79.6	84.0	84.2	83.7	..	..
İkiyüzelli Bin-Bir Milyon YTL Arası	47.4	47.3	46.7	46.8	47.5	49.2	49.8	50.6	54.4	55.6	54.6	..	..
Bir Milyon YTL Üzeri	131.4	131.4	127.9	129.5	132.2	141.6	144.0	145.5	159.5	163.2	159.8	..	..
Vadelerine Göre Mevduatın Dağılımı (%)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	..	..
Vadesiz	17.3	16.1	15.7	15.8	15.6	16.0	14.9	14.8	15.1	16.0	14.8	..	..
1 Aya Kadar	29.0	29.4	28.3	28.7	27.1	28.3	28.5	28.5	30.9	31.7	30.0	..	..
1-3 Ay Arası	44.2	44.6	45.7	45.5	47.3	45.9	47.1	46.9	44.1	43.3	46.5	..	..
3-6 Ay Arası	5.0	5.3	5.4	5.1	5.2	5.0	4.7	4.8	4.6	4.0	3.8	..	..
6 Ay-1 Yıl Arası	2.0	1.9	2.1	2.1	2.0	2.2	2.2	2.2	2.3	2.1	2.1	..	..
1 Yıl ve Daha Uzun Vadeli	2.5	2.7	2.7	2.7	2.8	2.6	2.7	2.7	3.1	2.9	2.8	..	..
FAİZ ORANLARI													
3 Aylık Mevduat Faizi	22.7	22.6	22.6	22.3	21.1	21.2	21.2	21.2	21.2	21.2	21.7	22.9	..
12 Aylık Mevduat Faizi	22.3	22.1	22.0	21.7	21.0	21.0	21.2	21.2	21.1	21.1	21.6	22.7	..
MB REZERVLERİ (milyar \$)	68.8	71.9	71.7	70.2	72.4	71.6	72.6	74.9	74.5	74.0	73.2	75.9	75.7

(..) Yayınlanmamış veri

GAYRİ SAFİ YURTİÇİ HASILA (1998 fiyatlarıyla)

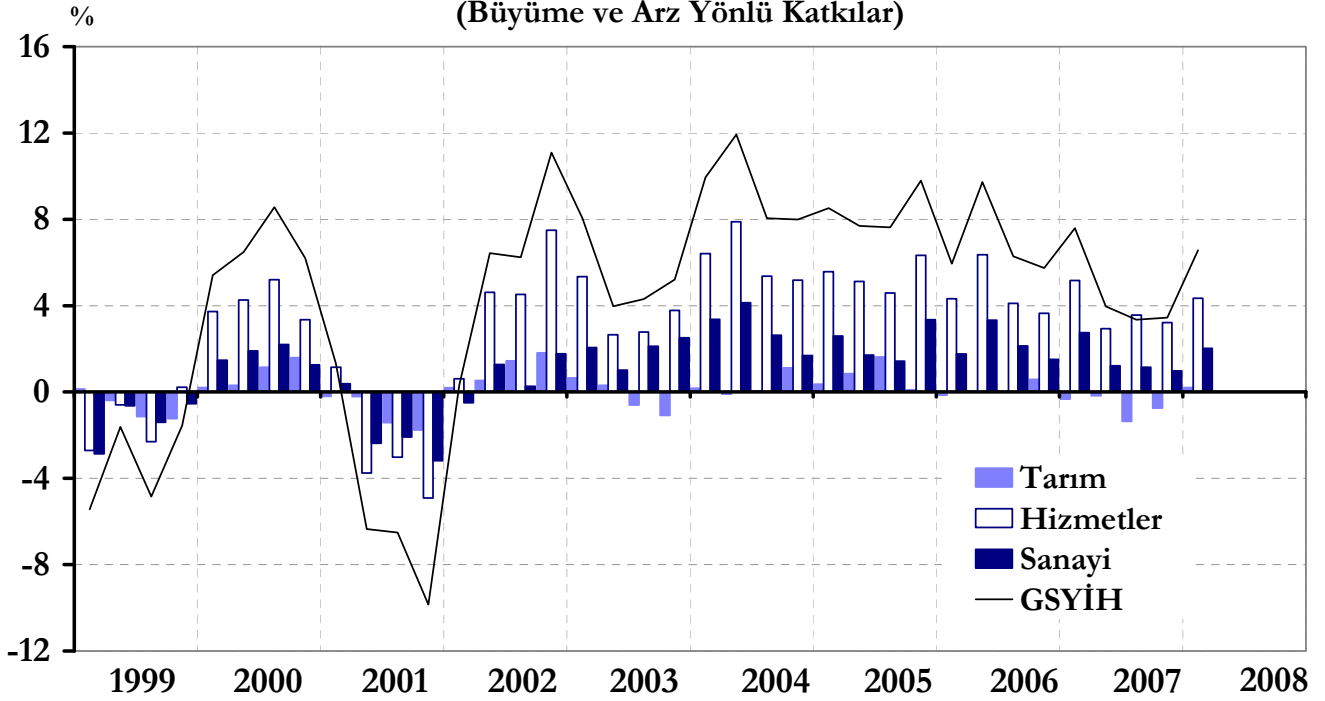
Harcama Gruplarına Göre	Yıllık % Büyüme		% Pay	Dönemler İtibariyle Yıllık % Büyüme			
	2006	2007		2007-2	2007-3	2007-4	2008-1
	2006	2007	2007	2007-2	2007-3	2007-4	2008-1
Yerleşik Hanehalklarının Tüketimi	4.6	4.6	69.1	1.6	8.2	2.9	7.3
Yerleşik ve Y. Olmayan Hanehalklarının Yurtiçi Tüketimi	4.6	3.8	72.7	1.2	6.3	1.9	7.1
Yerleşik Olmayan Hanehalklarının Yurtiçi Tüketimi (-)	0.9	-7.5	4.2	-4.3	-11.5	-11.3	0.0
Yerleşik Hanehalklarının Yurtdışı Tüketimi	-13.9	7.5	0.5	9.7	-8.6	26.3	-2.7
Devletin nihai tüketim harcamaları	8.4	2.8	9.7	2.1	3.3	1.6	4.2
Maaş ve Ücret	0.4	1.1	5.0	1.3	1.1	1.1	0.4
Mal ve Hizmet Alımları	19.0	4.7	4.7	3.1	5.9	2.0	10.1
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu	13.3	3.3	25.3	1.2	2.1	7.2	9.5
Kamu Sektörü	2.6	7.6	3.4	8.4	15.9	2.2	-7.7
Makine teçhizat	-18.5	16.5	0.8	10.8	24.6	17.7	37.2
İnşaat	10.4	5.2	2.6	8.1	14.1	-6.2	-12.1
Özel Sektör	15.0	2.7	21.9	0.2	0.0	8.1	11.3
Makine Teçhizat	12.2	0.7	13.7	-3.7	-1.6	11.9	15.6
İnşaat	20.3	6.3	8.2	8.2	2.8	2.2	4.8
Stok Değişimleri	12.1	-209.4	0.8	-115.2	-0.9	-97.8	44.9
Mal ve Hizmet İhracatı	6.6	6.7	24.9	9.3	4.2	2.5	12.2
Mal ve Hizmet İthalatı (-)	6.9	11.1	29.7	5.6	14.4	15.7	11.9
G.S.Y.İ.H	6.9	4.5	100.0	4.0	3.4	3.4	6.6

Sektörler İtibariyle	Yıllık % Büyüme		% Pay	Dönemler İtibariyle Yıllık % Büyüme			
	2006	2007		2007-2	2007-3	2007-4	2008-1
	2006	2007	2007	2007-2	2007-3	2007-4	2008-1
Tarım, Avcılık ve Ormancılık	1.3	-7.3	8.6	-2.3	-8.2	-9.7	5.6
Balıkçılık	4.1	8.3	0.3	2.2	-7.7	19.1	-4.4
Madencilik ve Taşocakçılığı	5.2	8.1	0.8	9.4	10.9	2.7	8.4
İmalat Sanayi	8.4	5.4	24.0	3.9	4.3	3.6	7.0
Elektrik, Gaz, Buhar, Sıcak Su Ürt. ve Dağ.	8.6	6.2	2.0	7.8	7.0	3.9	8.5
İnşaat	18.5	5.0	6.5	7.5	4.0	0.5	2.8
Toptan ve Perakende Ticaret	6.3	5.5	13.3	2.4	6.7	6.6	9.9
Oteller ve Lokantalar	2.5	3.6	1.9	0.3	4.3	2.0	5.2
Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme	6.8	6.9	14.6	5.5	7.2	6.7	7.7
Mali Aracı Kuruluşların Faaliyetleri	14.0	9.6	9.8	7.8	10.7	7.8	8.9
Konut Sahipliği	2.7	2.0	4.7	2.2	2.2	1.0	1.5
Gayrimenkul, Kiralama ve İş Faaliyetleri	12.6	13.7	3.2	13.1	15.4	11.0	-0.5
Kamu Yön. ve Savunma, Zorunlu Sosyal Güv.	0.1	1.0	3.1	0.8	3.1	1.0	3.6
Eğitim	5.2	4.0	1.9	3.5	0.2	4.4	0.6
Sağlık İşleri ve Sosyal Hizmetler	3.9	3.1	1.2	3.6	4.8	1.3	11.8
Diğer Sosyal, Toplumsal ve Kişisel Hiz. Faal.	9.1	4.9	1.6	3.8	5.4	3.6	-0.8
Eviçi Personel Çalıştıran Hanehalkları	13.5	11.8	0.1	10.9	13.9	8.4	-0.5
Sektörler Toplamı	7.5	4.6	97.7	4.2	3.6	3.6	6.4
Dolaylı Ölçülen Mali Aracılık Hizmetleri	17.4	9.0	6.2	6.2	10.1	7.1	8.0
Vergi-Sübvansiyon	6.6	5.5	8.5	3.1	5.1	4.7	9.6
G.S.Y.İ.H	6.9	4.5	100.0	4.0	3.4	3.4	6.6

İŞGÜCÜ PİYASASI (2007-2008)													
	2007								2008				
	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs
TEMEL GÖSTERGELER													
TÜRKİYE TOPLAMI													
Nüfus (15 yaş üstü, bin)	49,118	49,178	49,263	49,317	49,373	49,454	49,511	49,575	49,642	49,672	49,752	49,819	49,881
İşgücü (bin)	23,965	24,236	24,400	24,292	24,135	23,612	23,217	22,879	22,679	22,804	23,249	23,943	24,440
İstihdam (bin)	21,843	22,095	22,249	22,060	21,882	21,310	20,867	20,443	20,112	20,162	20,752	21,650	22,277
İşsizlik (bin)	2,123	2,141	2,151	2,232	2,253	2,302	2,350	2,436	2,567	2,642	2,496	2,293	2,164
İşgücüne katılma oranı (%)	48.8	49.3	49.5	49.3	48.9	47.7	46.9	46.2	45.7	45.9	46.7	48.1	49.0
İşsizlik Oranı (%)	8.9	8.8	8.8	9.2	9.3	9.7	10.1	10.6	11.3	11.6	10.7	9.6	8.9
TARIM DIŞI													
İşgücü (bin)	17,855	17,865	17,957	18,031	18,067	18,014	17,913	17,856	17,907	17,962	18,057	18,157	18,354
İstihdam (bin)	15,801	15,811	15,874	15,885	15,899	15,798	15,656	15,535	15,436	15,411	15,637	15,924	16,243
İşsizlik (bin)	2,053	2,055	2,083	2,146	2,168	2,216	2,257	2,321	2,471	2,551	2,420	2,233	2,111
İşsizlik Oranı (%)	11.5	11.5	11.6	11.9	12.0	12.3	12.6	13.0	13.8	14.2	13.4	12.3	11.5
TOPLAM İSTİHDAM (bin)													
TARIM													
Ücretli ve Yevmiyeli	540	596	632	591	588	496	417	311	265	291	340	432	503
Kendi hesabına ve İşveren	2,733	2,752	2,701	2,623	2,596	2,502	2,477	2,480	2,458	2,482	2,532	2,649	2,672
Ücretsiz aile işçisi	2,769	2,937	3,041	2,961	2,799	2,515	2,317	2,118	1,953	1,977	2,243	2,643	2,859
TARIM DIŞI													
Ücretli ve Yevmiyeli	12,054	12,045	12,099	12,105	12,127	12,070	12,040	11,939	11,863	11,847	12,076	12,324	12,536
Kendi hesabına ve İşveren	3,316	3,323	3,314	3,305	3,296	3,288	3,210	3,201	3,192	3,173	3,186	3,199	3,286
Ücretsiz aile işçisi	430	443	460	474	477	439	405	395	382	392	375	400	421
EKONOMİK FALİYETE GÖRE İSTİHDAM (bin)													
Tarım	6,042	6,284	6,375	6,174	5,983	5,512	5,211	4,908	4,676	4,751	5,115	5,726	6,034
Sanayi	4,171	4,187	4,163	4,212	4,243	4,311	4,292	4,289	4,298	4,285	4,289	4,262	4,323
İnşaat	1,292	1,385	1,427	1,423	1,382	1,329	1,259	1,130	1,019	1,020	1,090	1,236	1,359
Hizmetler	10,339	10,238	10,283	10,250	10,275	10,157	10,104	10,115	10,119	10,105	10,258	10,427	10,560

GSYİH

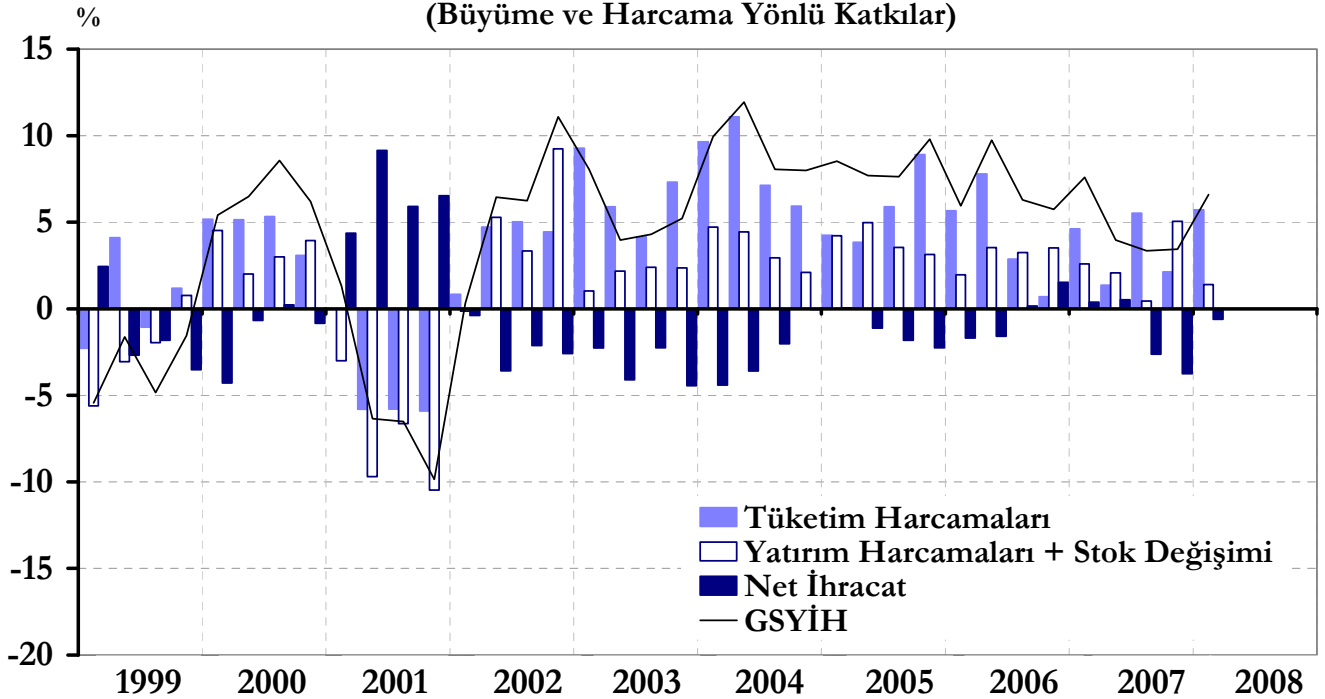
(Büyüme ve Arz Yönlü Katkılar)

Kaynak: TÜİK

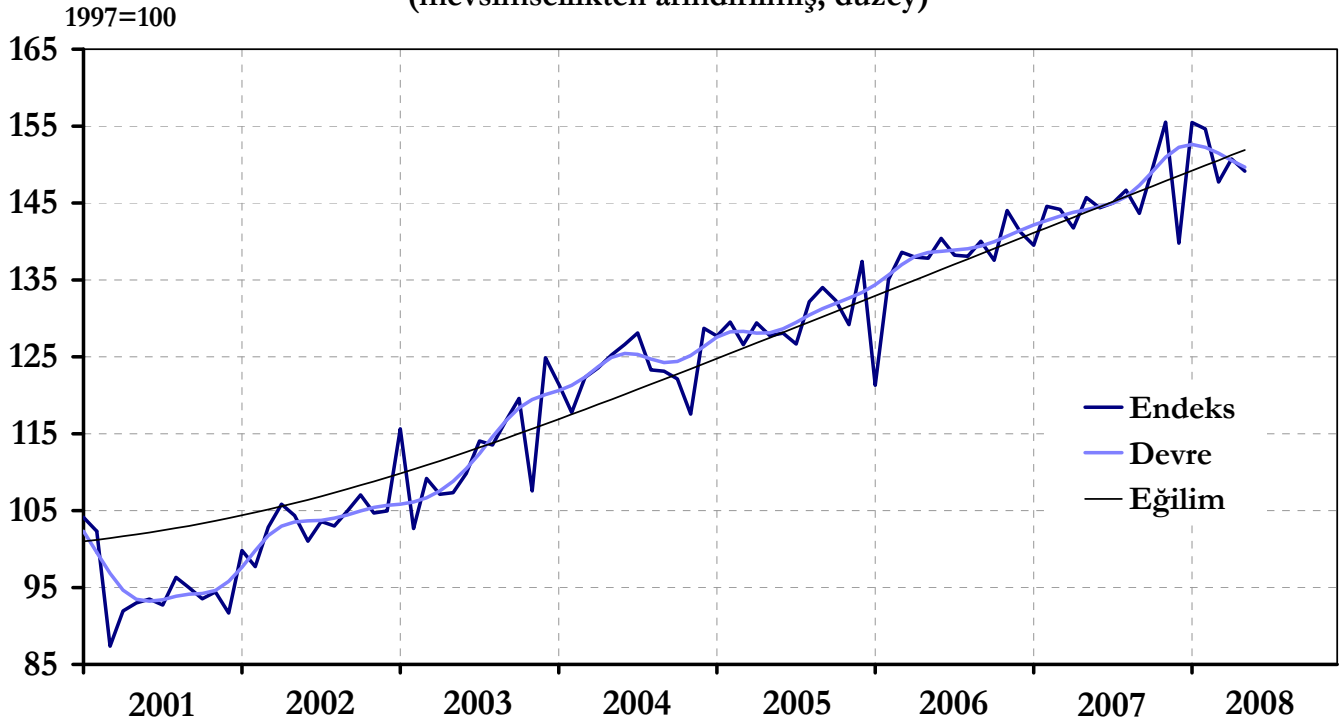
GSYİH

(Büyüme ve Harcama Yönlü Katkılar)

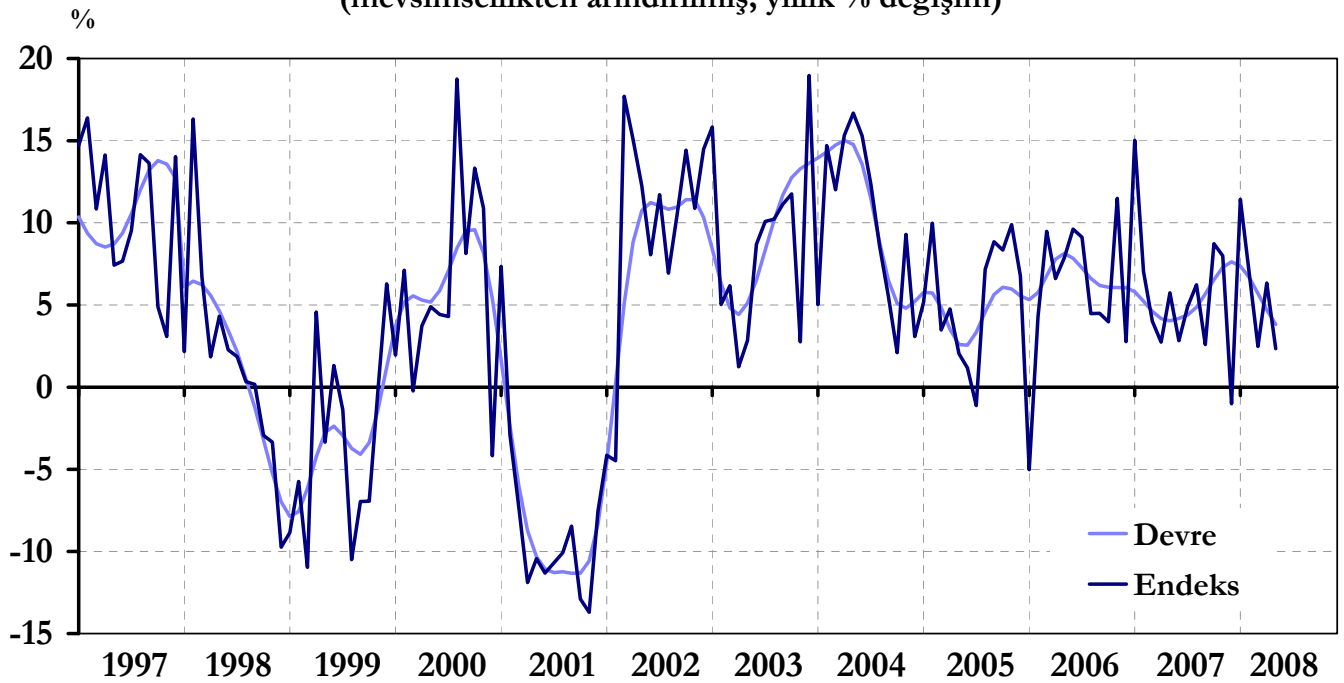

Kaynak: TÜİK

Sanayi Üretim Endeksi
(mevsimsellikten arındırılmış, düzey)

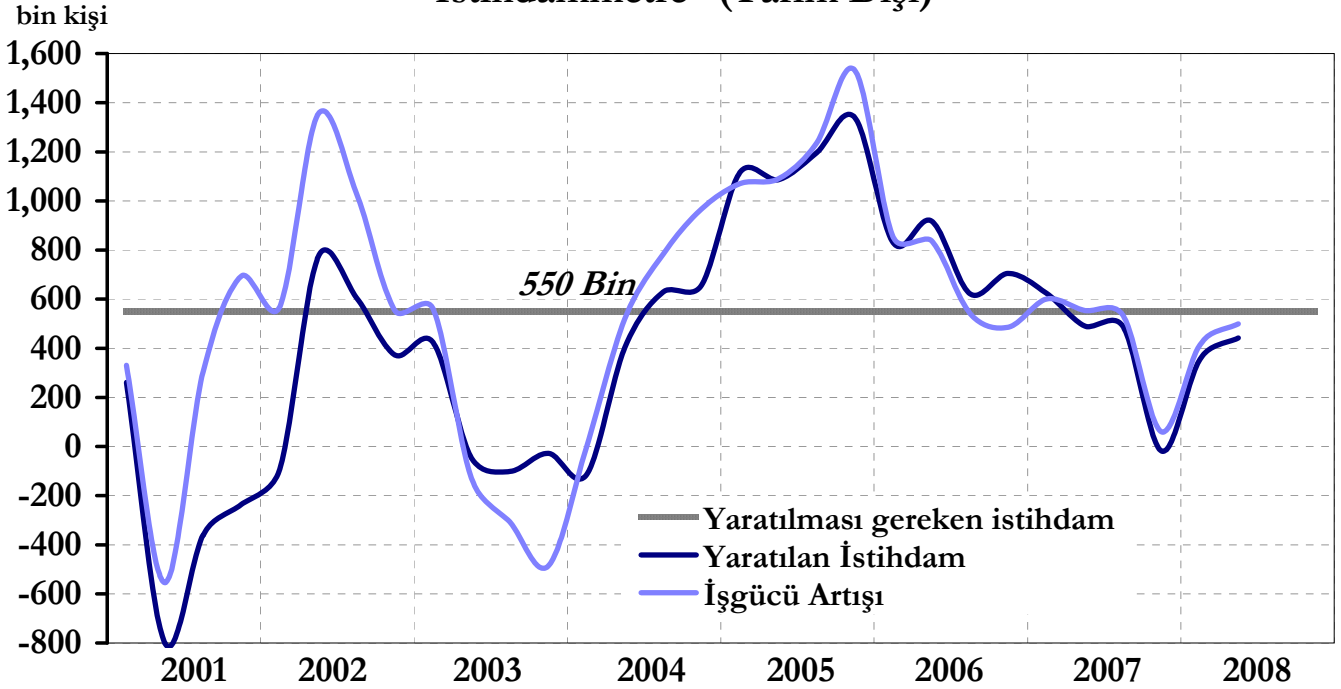

Sanayi Üretim Endeksi
(mevsimsellikten arındırılmış, yıllık % değişim)

Kaynak: TÜİK, TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü

İstihdammetre* (Tarım Dışı)

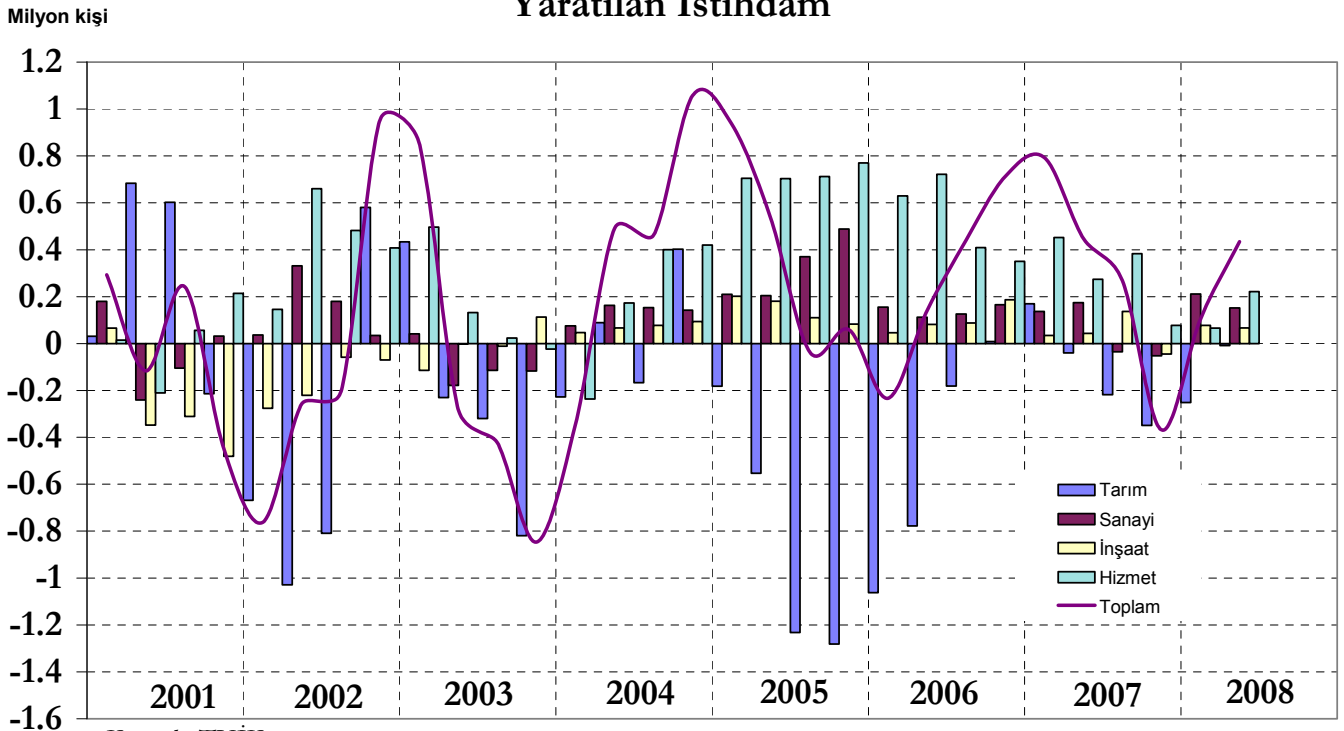

* Yıllıklandırılmış 3 aylık değişim (Bin Kişi)

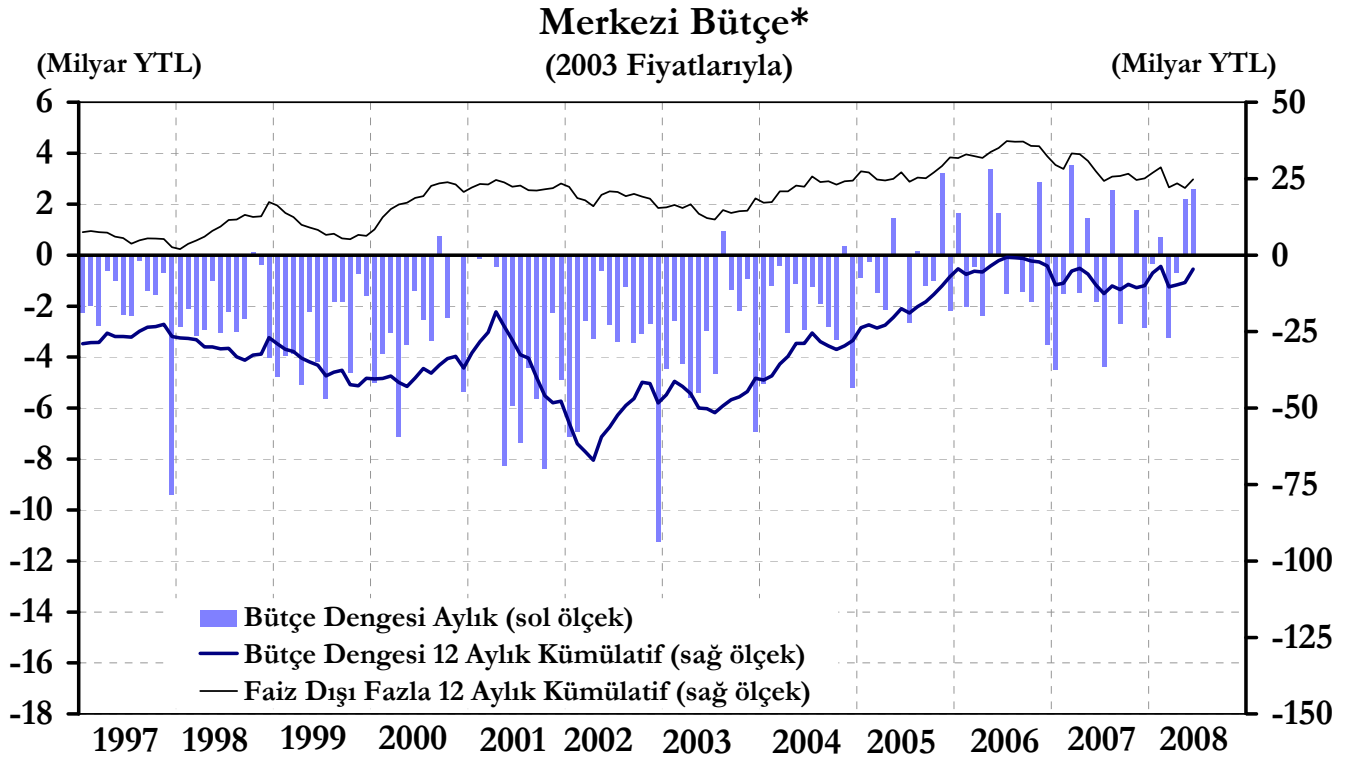
Kaynak: TÜİK, TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü

Yaratılması Gereken İstihdam: Yıllık yüzde 5 büyüme oranı varsayımı altında, 2002-2010 döneminde tarım-dışı sektörde işgücüne yaklaşık 6 milyon kişinin ekleneceği öngörülmektedir. 2010 yılında tarım-dışında işsiz sayısının 2,5 milyonda tutulması ve işsizlik oranının yüzde 11,5'a düşürülebilmesi için, her yıl tarım dışında 550.000 net istihdamın yaratılması zorunluluğu oraya çıkmaktadır. (*Türkiye'de İşgücü Piyasası ve İşsizlik, TÜSİAD Raporu, Aralık 2002, sayfa 196*)

Yaratılan İstihdam

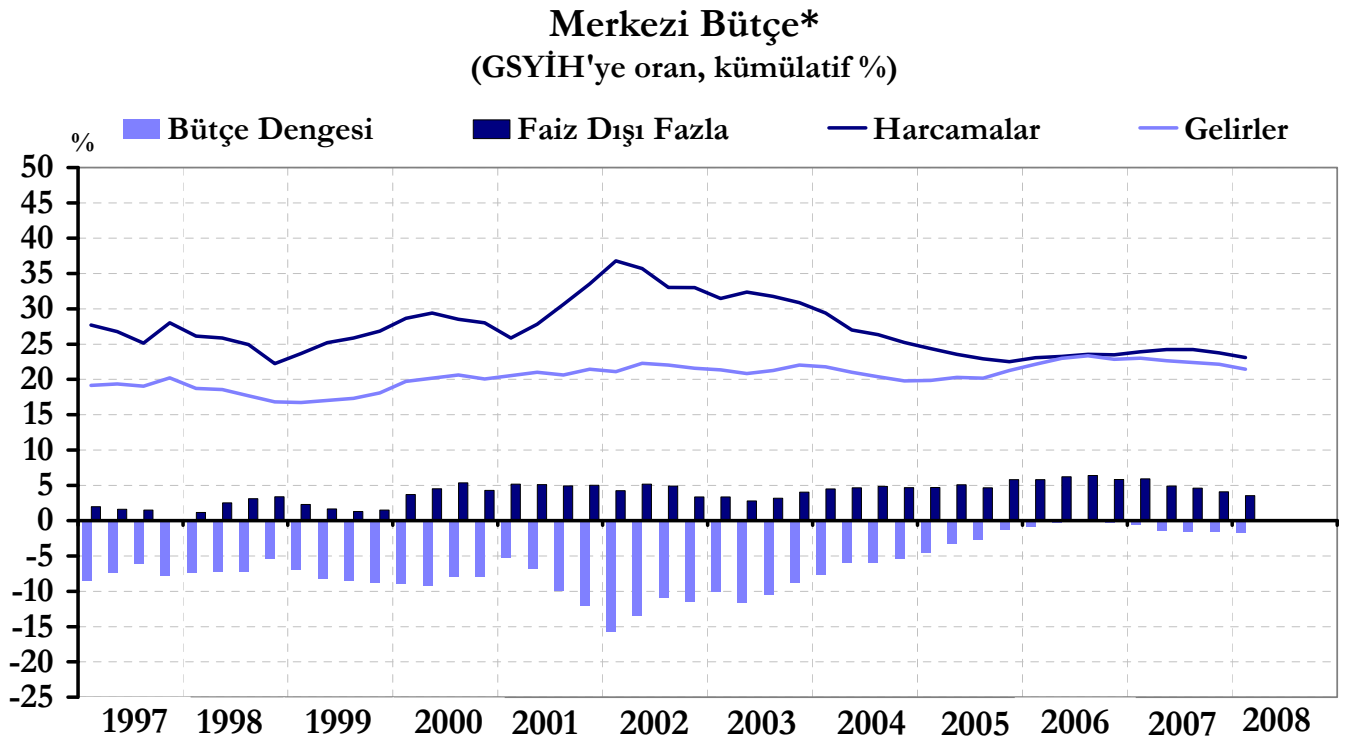

Kaynak: TÜİK

* 2006 yılı öncesi rakamlar Konsolide Bütçe formatındadır.

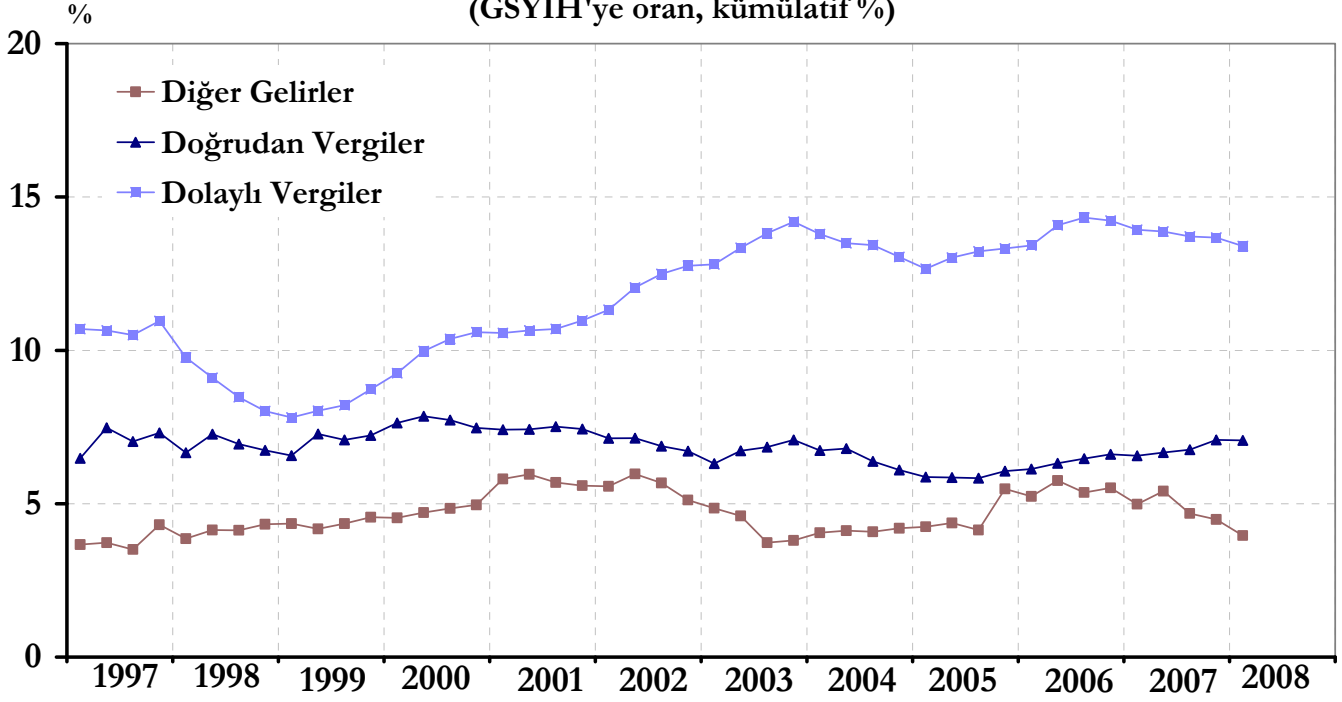
Kaynak: Hazine

* 2006 yılı öncesi rakamlar Konsolide Bütçe formatındadır.

Kaynak: Hazine

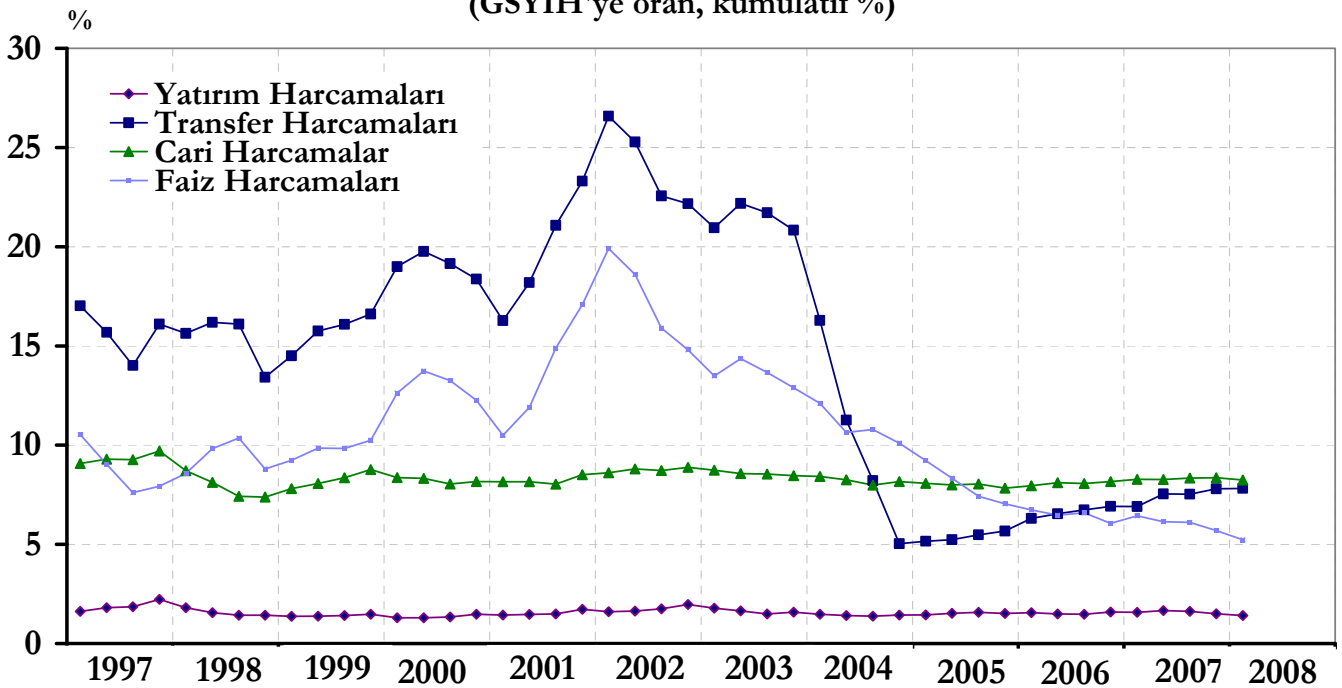
Merkezi Bütçe Gelirler*
(GSYİH'ye oran, kümülatif %)

* 2006 yılı öncesi rakamlar Konsolide Bütçe formatındadır.

Kaynak: Hazine

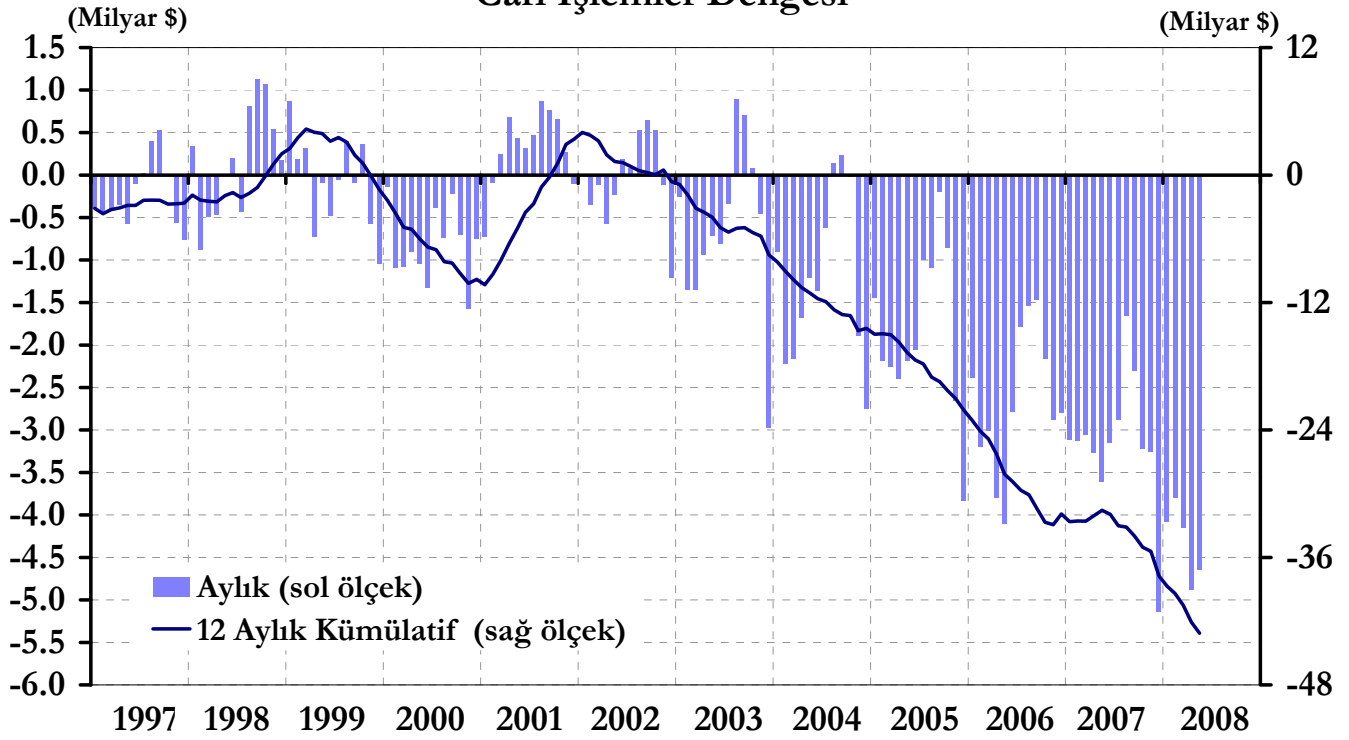
Merkezi Bütçe Harcamalar*
(GSYİH'ye oran, kümülatif %)

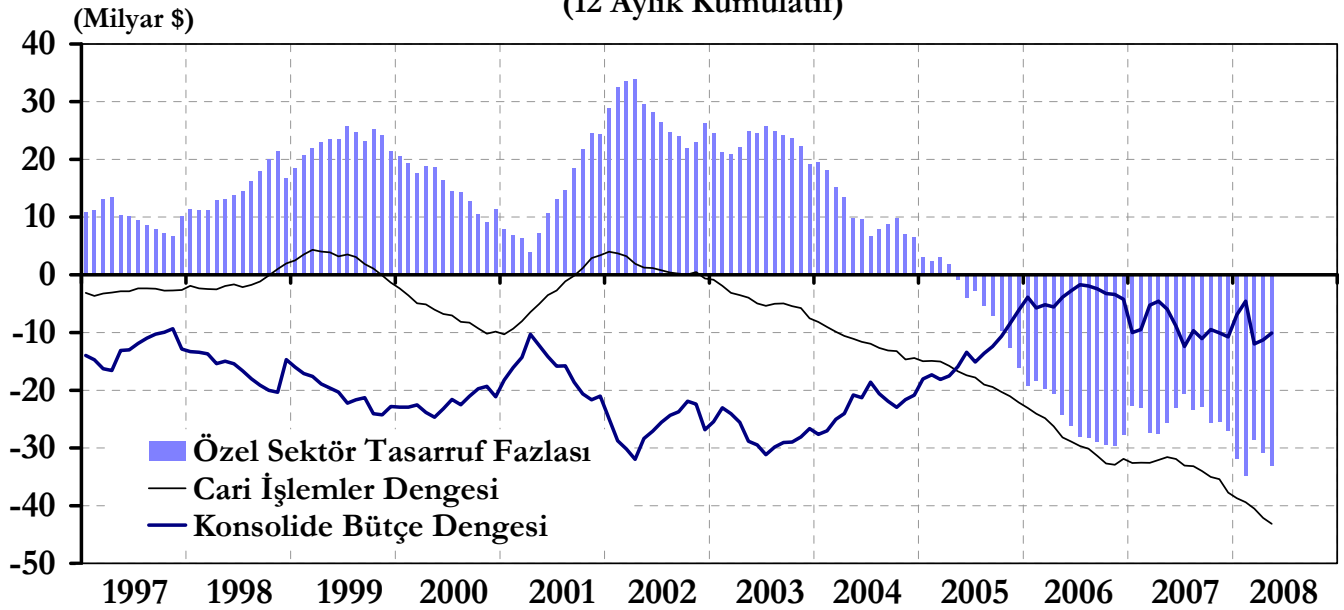
* 2006 yılı öncesi rakamlar Konsolide Bütçe formatındadır.

Kaynak: Hazine

Cari İşlemler Dengesi

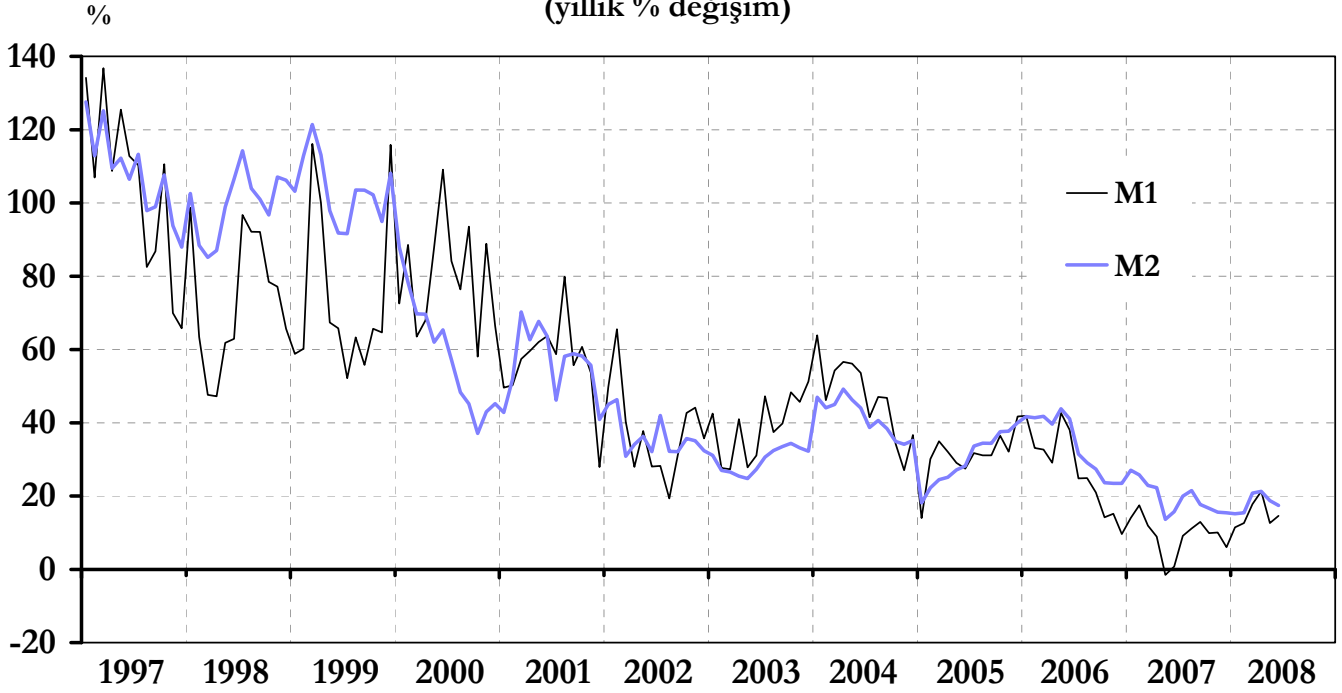

Yatırım-Tasarruf Dengesi* (12 Aylık Kümülatif)

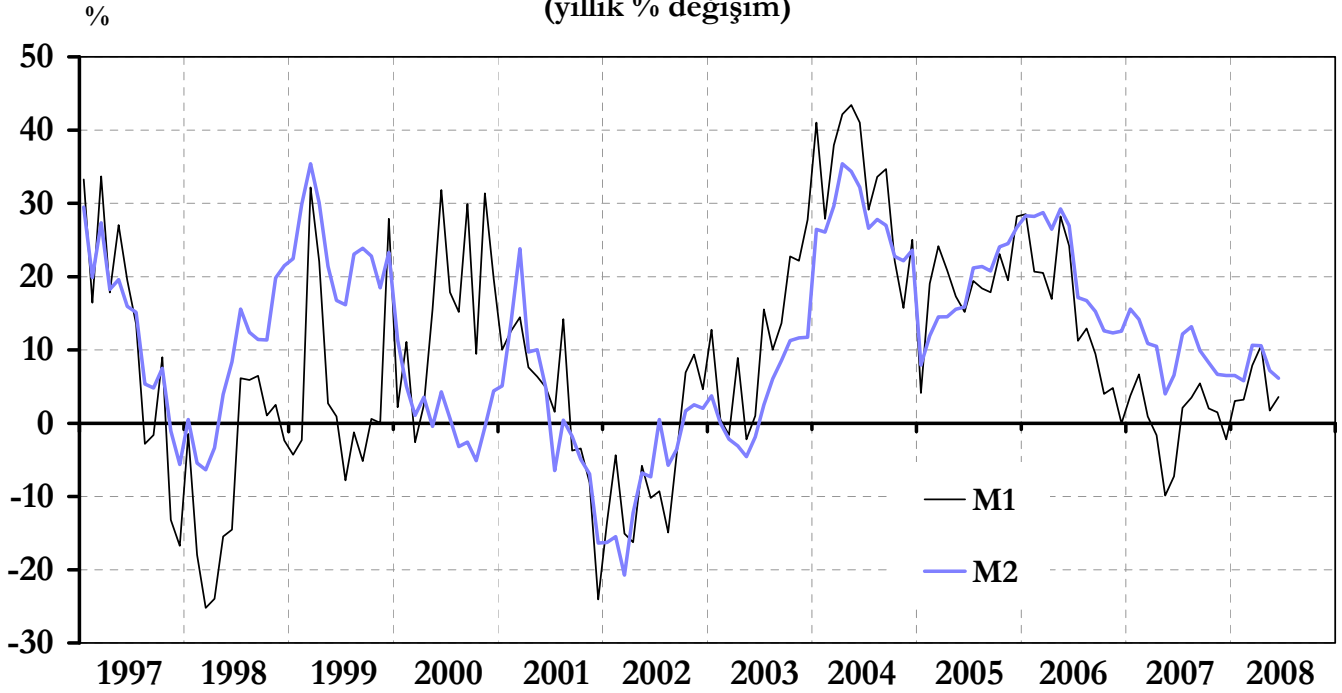
(*) Toplam Kamu Kesimi Tasarruf Açığı verisinin aylık olarak izlenememesi nedeniyle, Konsolide Bütçe Açığı göstere olarak kullanılmıştır. Özel Sektör Net Tasarruf göstergesi ise Konsolide Bütçe Açığı ve Cari İşlemler Dengesi verilerinin toplamı olarak hesaplanmıştır.
Kaynak: TCMB, Hazine

Nominal Para Arzları
(yıllık % değişim)

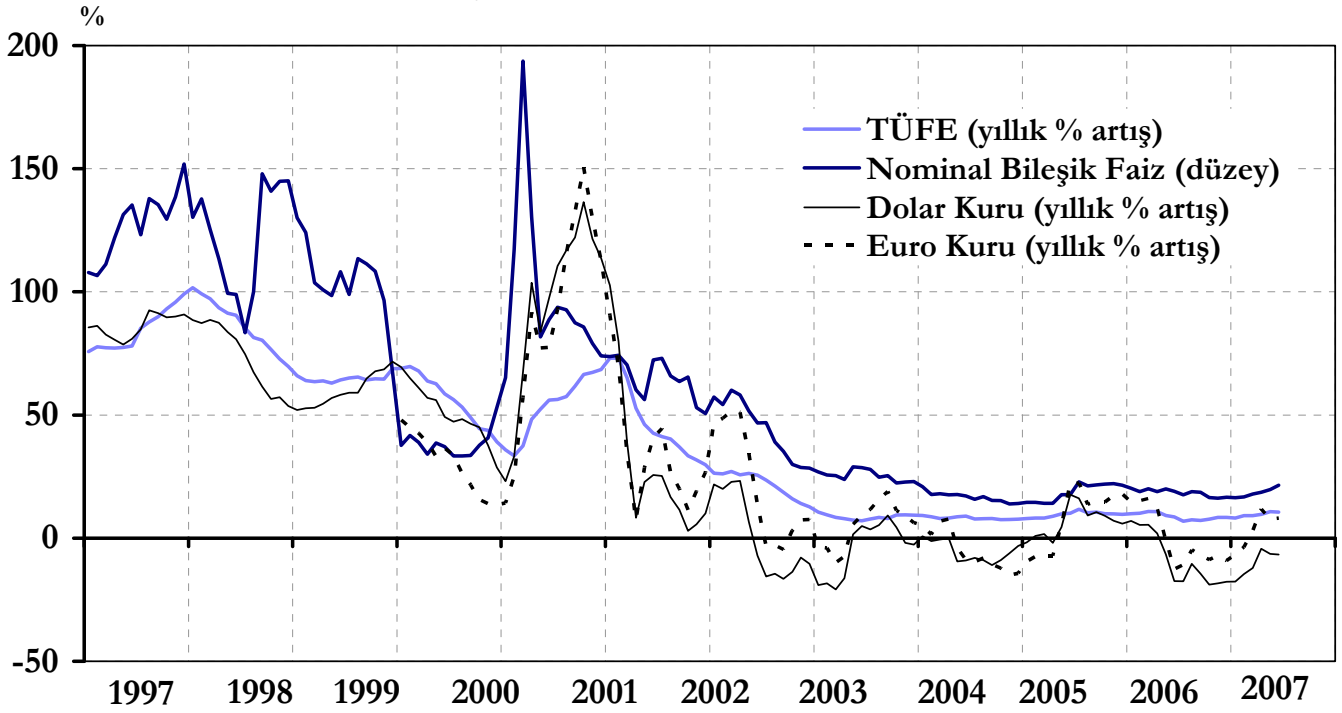
Kaynak: TCMB

Reel Para Arzları
(yıllık % değişim)

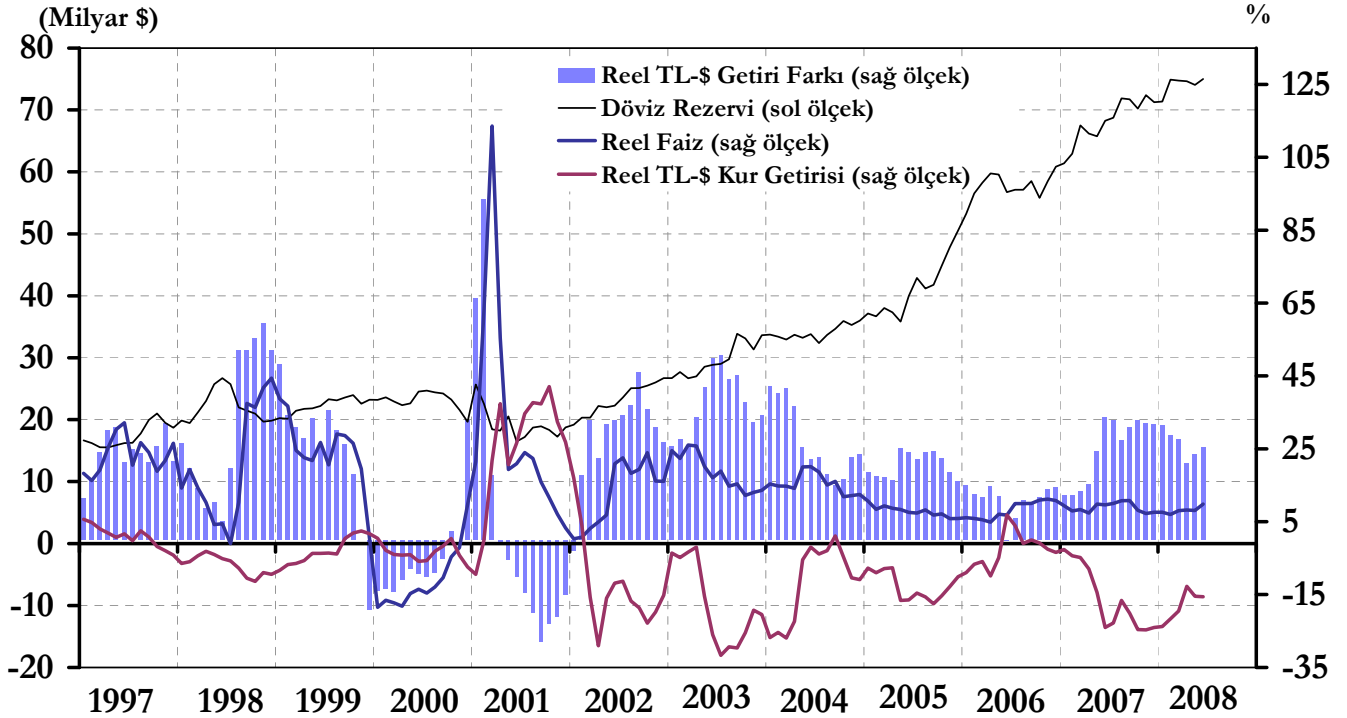
Kaynak: TCMB

Enflasyon, Nominal Faiz ve Kurlar

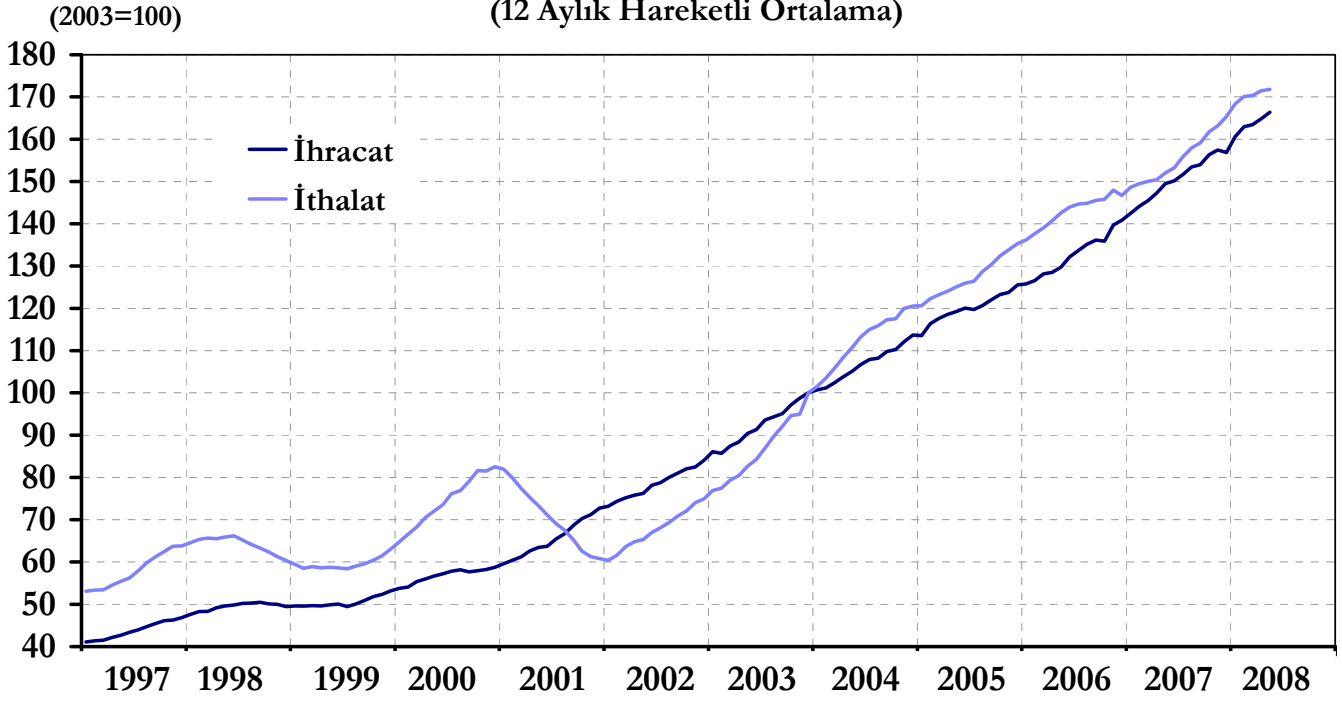
Kaynak: TÜİK, TCMB

Reel Faiz ve Merkez Bankası Döviz Rezervi

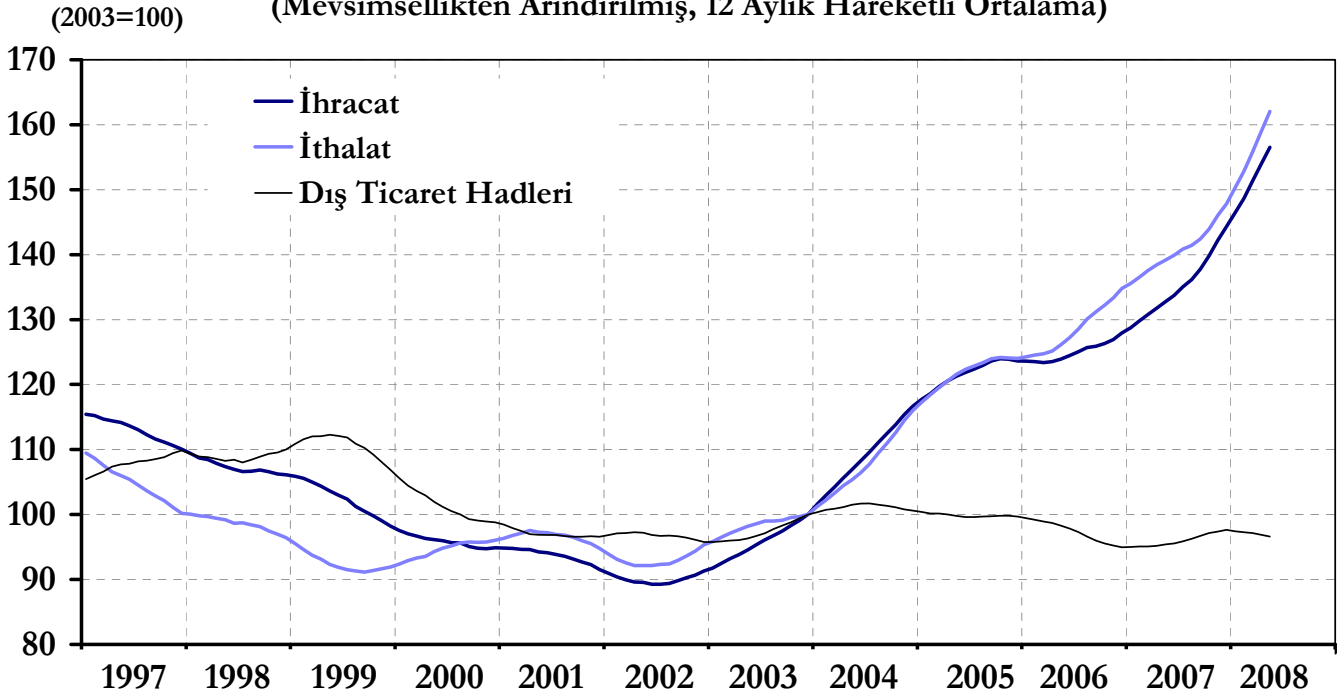
Kaynak: TCMB

Dış Ticaret Miktar Endeksleri (12 Aylık Hareketli Ortalama)

Kaynak: TÜİK

Dış Ticaret Hadleri ve Fiyat Endeksleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, 12 Aylık Hareketli Ortalama)

Kaynak: TÜİK, TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü

TÜSİAD MAKROEKONOMİK SENARYO (Üç aylık ve yıllık ortalamalar)															
	2006					2007					2008				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık
GELİR ve FİYAT															
GSYİH (sabit fiyatlarla)	5.9	9.7	6.3	5.7	6.9	7.6	4.0	3.4	3.4	4.5	6.6	3.7	3.1	3.4	4.3
Enflasyon (TÜFE)***	8.1	9.6	10.8	9.8	9.7	10.3	9.5	7.1	8.2	8.4	9.2	10.6	11.1	9.9	10.5
MERKEZİ BÜTÇE															
Merkezi Bütçe Geliri (milyar YTL)	38.3	45.7	44.0	45.4	173.5	46.1	48.7	47.0	47.8	189.6	47.2	55.3	53.8	54.3	210.7
Merkezi Bütçe Gideri (milyar YTL)	39.4	42.2	47.8	48.7	178.1	49.4	51.2	53.3	49.5	203.5	51.6	49.0	72.3	63.3	236.2
Merkezi Bütçe Dengesi (milyar YTL)	-1.0	3.5	-3.8	-3.3	-4.6	-3.3	-2.6	-6.3	-1.7	-13.9	-4.4	6.3	-18.4	-9.0	-6.2
Faiz Harcamaları (milyar YTL)	11.3	11.6	14.8	8.3	46.0	16.0	10.9	15.9	6.0	48.7	13.8	7.0	18.2	8.0	47.0
Faiz Dışı Bütçe Dengesi (GSYİH'ye oranı, %)	6.4	8.2	5.1	2.5	5.4	6.7	4.0	4.1	1.9	4.1	4.2	5.5	-0.1	-0.4	2.2
Merkezi Bütçe Dengesi (GSYİH'ye oranı, %)	-0.7	1.9	-1.8	-1.6	-0.6	-1.8	-1.2	-2.7	-0.8	-1.6	-2.0	2.6	-6.8	-3.6	-2.6
DÖVİZ KURLARI															
Nominal Döviz Kuru (YTL/\$)	1.325	1.449	1.494	1.450	1.430	1.404	1.334	1.282	1.185	1.301	1.197	1.257	1.194	1.257	1.228
Nominal Döviz Kuru*	0.3	6.8	11.9	7.3	6.6	5.9	-7.9	-14.2	-18.3	-9.0	-14.8	-5.8	-6.8	6.1	-5.6
Reel Döviz Kuru (2003=100)**	138.9	131.4	129.3	137.1	134.2	144.6	155.6	161.4	181.4	160.8	184.6	182.3	192.4	189.4	187.2
Reel Döviz Kuru*	7.8	3.2	-0.9	2.3	3.1	4.1	18.4	24.8	32.3	19.8	27.7	17.1	19.2	4.4	16.4
Nominal Döviz Kuru (YTL/€)	1.594	1.822	1.904	1.871	1.798	1.839	1.798	1.760	1.715	1.778	1.793	1.964	1.809	1.789	1.839
Nominal Döviz Kuru*	-8.0	6.5	16.9	16.6	7.7	15.3	-1.4	-7.6	-8.3	-1.1	-2.5	9.3	2.8	4.3	3.4
Reel Döviz Kuru (2003=100)**	130.7	118.6	114.8	120.3	121.1	125.0	130.8	133.1	141.9	132.7	139.7	132.1	145.1	150.7	139.5
Reel Döviz Kuru*	17.5	3.5	-5.2	-5.8	2.1	-4.3	10.3	15.9	17.9	9.6	11.7	1.1	9.0	6.2	5.2
€/§	1.203	1.257	1.274	1.290	1.256	1.309	1.347	1.373	1.448	1.369	1.498	1.562	1.504	1.423	1.497
DİBS FAİZİ															
Nominal Faiz (bileşik %)	14.0	15.6	21.0	21.4	18.0	19.8	19.3	18.4	16.4	18.5	16.8	19.8	19.5	18.3	18.6
Reel Faiz (bileşik %)	5.4	5.5	9.2	10.6	7.7	8.6	8.9	10.5	7.6	8.9	7.0	8.3	7.5	7.7	7.6
DIŞ TİCARET ve CARİ İŞLEMLER															
İthalat (cif, milyar \$)	29.5	36.1	35.5	37.1	138.3	35.2	42.1	44.4	48.4	170.1	49.2	56.7	54.6	53.7	214.2
İhracat (fob, bavul tic. hariç, milyar \$)	18.6	21.2	21.2	24.1	85.2	23.2	26.4	26.7	30.9	107.3	33.2	35.6	37.4	36.5	142.7
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-10.9	-14.9	-14.3	-13.0	-53.1	-12.0	-15.7	-17.6	-17.4	-62.8	-16.0	-21.0	-17.2	-17.2	-71.4
Görünmeyen Kalemler (diğer cari)(milyar\$)	2.3	4.2	9.5	5.2	21.2	2.8	5.7	10.8	5.8	25.1	4.0	5.7	9.9	5.8	25.4
Cari İşlemler Dengesi (milyar\$)	-8.6	-10.7	-4.8	-7.8	-31.9	-9.3	-10.0	-6.8	-11.6	-37.7	-12.1	-15.3	-7.3	-11.4	-46.1
Cari İşlemler Dengesi (GSYİH'ye oranı, %)					-6.0					-5.8					-5.7
İthalat (cif)*	14.7	22.7	15.7	18.3	18.6	19.3	16.6	25.0	30.2	23.0	39.7	34.5	23.1	11.1	25.9
İhracat (fob, bavul tic. hariç)*	7.6	16.9	15.5	21.2	16.0	24.7	24.4	25.9	28.2	25.9	43.1	34.8	40.0	18.0	33.0

İtalik mavi rakamlar TÜSLAD tahminidir.

(*) Bir önceki yılın aynı dönemine göre yıllık yüzde değişmeyi gösterir.

(**) Reel döviz kuru endeksindeki düşüş, YTL'nin yabancı para birimleri karşısında değer kaybettiğini göstermektedir.

(***) TÜSLAD 2008 yıl sonu enflasyon tahmini %11.7'dir.

(a) Yıl sonu değeri.

(b) Çalışan kişi başına

TÜSİAD: Mesruiyet Caddesi No:46, Tepebaşı 34420, İSTANBUL. Tel: (0212) 249 19 29 – 251 53 13 Fax: (0212) 251 70 05

TÜSAD Adına Sahibi: Arzuhan Yalçındağ Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Müdür: Ümit İzmen

Yayın Kurulu: Arzuhan Yalçındağ, Ferit Şahenk, Haluk Tükel, Ümit İzmen, Alim Hasanov

Yapını: Ümit İzmen, Alim Hasanov

TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME'nin 21. sayısız Temmuz ayı itibarıyla bilinen son rakamlara ve tablolara dayanarak hazırlanmıştır.

Tüm hakları saklıdır. © TÜSİAD 2008

TÜSLAD-1/2008-07-472